

Аляксандр Лукашэнка ўзнагароджвае народнага артыста Беларусі Віктара Манаева.

Фота Мікалая ПЯТРОВА, БелТА

Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка 3 студзеня падпісаў указы аб прысуджэнні прэміі “За духоўнае адраджэнне” і спецыяльных прэміяў дзеячам культуры і мастацтва па выніках 2018 года. Урачыстая цырымонія ўзнагароджання адбылася 9 студзеня ў Палацы Рэспублікі. Падчас свайго выступу Кіраўнік дзяржавы адзначыў, што паняцце “духоўнае адраджэнне” з’яўляецца для беларускага народа не проста прыгожай метафарай, а гімнам яго лесу. Звяртаючыся да лаўрэатаў, Прэзідэнт падкрэсліў, што іх праца не вымяраецца лічбамі і нейкімі эканамічнымі паказчыкамі, не мае цаны і, безумоўна, за службувае прызнання на самым высокім дзяржаўным узроўні, а таксама павагі і ўдзячнасці ўсяго беларускага народа.

Працяг тэмы — на старонках 2 — 5.

Тэма

ДРАМАТУРГІЯ НАЦПРЭМІІ

Спрэчкі вакол Нацыянальнай тэатральной прэміі не сціхаюць. Датычныя конкурсу пытанні, што абмяркоўвае прафесійная супольнасць, агучваюць члены журы і аглядальнікі “К”.

ст. 12 — 13

а “К” но ў свет

ВЯСЁЛКАВЫЯ КОЛЕРЫ ЗАМЕСТ “БЕЛАГА АБШАРУ”

Ці можа мастацтва дапамагчы “адкрыць” Беларусь для не надта абазнаных у географіі замежнікаў? “К” пагутарыла з Надзвычайным і Паўнамоцным паслом Рэспублікі Беларусь у Французскай Рэспубліцы Паўлам Латушкам.

ст. 6 — 7

Гістарыёграф

ШЧАМЯЛЁЎ, ЯКІ ЁН ЁСЦЬ

“К” публікуе сяброўскія нататкі мастацтвазнаўцы Барыса Крэпака, дзе ён згадвае, якім чынам лёс звёў яго з народным мастаком БССР Леанідам Шчамялёмвым.

ст. 15

Гімн народнага лёсу

Фота Мікалая ПЯТРОВА, БелТА

Святло і ўзнёслы смутак малой радзімы

Гэтая сямейная пара даўно жыве душа ў душу — і ў побыце, і ў творчасці. Яна — спявачка і аўтар тэкстаў песень, прычым не толькі тых, што выконвае сама. Ён — прадзюсар і кампазітар, які таксама піша для іншых артыстаў. І асабліва шмат гэтым тандэмам напісана і праспявана пра Беларусь — вялікую і малую. І колькасць, і якасць такіх песень былі ацэненыя Кіраўніком нашай дзяржавы, які па выніках 2018-га года прысудзіў Юліі БЫКАВАЙ і Яўгену АЛЕЙНІКУ прэмію “За духоўнае адраджэнне” — з фармулёўкай “за ўвасабленне тэмы малой радзімы ў сучасным эстрадным мастацтве, стварэнне цыкла высокамастацкіх вакальных твораў патрыятычнага напрамку”.

Алег КЛІМАЎ

Давялося мне не так даўно ў нашай газеце пакрытыкаваць айчынных дзеячаў культуры — тых, хто ў Год малой радзімы не адгукнуўся на мой заклік хаця б ненадоўга выправіцца з даўно абжытай імі сталіцы ў тыя мясціны, дзе яны з’явіліся на свет. Я не стаў называць іх імёны і прозвішчы, даўшы шанец выправіцца ў 2019-м і 2020-м, якія таксама пройдуць пад знакам малой радзімы. І гэта азначае, што ўсім нам пара прыгадаць тыя куткі, дзе мы ўпершыню праводзілі слова “мама”, зрабілі першыя крокі, намалявалі першыя, дзіцячыя малюнкi, заспявалі першыя песні...

Хочацца верыць, што творчасць і прыклад Юліі і Яўгена стане ў гэтай справе дадатковай крыніцай натхнення.

Заканчэнне — на старонцы 5.

Афіцыйна

Па выніках 2018 года прысуджаны чатыры прэміі “За духоўнае адраджэнне”. За актыўную дзейнасць у гуманітарнай сферы імі адзначаны працоўныя калектывы і прадстаўнікі рэлігійных аб’яднанняў.

Аўтарскі калектыв у складзе Юліі Быкавай і Яўгена Алейніка, аўтару музыкі і тэкстаў песень, адзначаны прэміяй “За духоўнае адраджэнне” за ўвасабленне тэмы малой радзімы ў сучасным эстрадным мастацтве, стварэнне цыкла высокамастацкіх вакальных твораў патрыятычнага кірунку.

Сярод лаўрэатаў таксама калектыв Біблейскай камісіі Беларускай праваслаўнай царквы і Секцыі па перакладзе літургічных тэкстаў і афіцыйных дакументаў каталіцкай царквы камісіі Богажа культуры і дысцыпліны таінстваў пры Канферэнцыі каталіцкіх біскупаў у Беларусі за пераклад з арыгінальных моў і выданне кнігі Новага Запавету на беларускай мове, што садзейнічае прымяжэнню духоўнай спадчыны.

Калектыв Беларускага дзіцячага хоспіса ўдастоены прэміі “За духоўнае адраджэнне” за актыўную дзейнасць у гуманітарнай сферы, свядзючэнне ідэй чалавечасці і міласэрнасці, значны ўклад у стварэнне нацыянальнай сістэмы дзіцячай паліатычнай медыцынскай дапамогі, будаўніцтва на дабрачыннай аснове і арганізацыю работы дзіцячага хоспіса ў пасёлку Вольны Мінскага раёна.

Калектыв Веснаўскага дома-інтэрната для дзяцей-інвалідаў з асаблівасцямі псіхафізічнага развіцця атрымаў высокую ўзнагароду за значны ўклад у свядзючэнне маральных традыцый, ідэй чалавечасці і міласэрнасці, рэалізацыю мерапрыемстваў, скіраваных на сацыялізацыю асоб з абмежаванымі магчымасцямі.

Па выніках 2018 года таксама прысуджаны дзевяць спецыяльных прэміі Прэзідэнта Беларусі дзеля культуры і мастацтва.

Заслужаны калектыв Беларусі “Акадэмічны ансамбль песні і танца Узброеных Сіл Рэспублікі Беларусь” адзначаны за выдатны дасягненні ў галіне музычнага мастацтва, рэалізацыю ў 2017 — 2018 гадах патрыятычнага творчага праекта “Айчыне служым”.

Калектыв Пастаўскага тэрытарыяльнага цэнтра сацыяльнага абслугоўвання насельніцтва — за значны ўклад у развіццё аматарскай мастацкай творчасці пажылых людзей і людзей з абмежаванымі магчымасцямі, актыўную гуманітарную і дабрачынную дзейнасць, захаван-

не рэгіянальных і культурных традыцый.

Калектыв Беларускай дзяржаўнай харэаграфічнай гімназіі-каледжа ўзнагароджаны за выдатны дасягненні ў навучанні і выхаванні творчай моладзі, значны ўклад у развіццё нацыянальнай школы класічнага танца і правядзенне дабрачыннага праектаў “Творчасць юных — роднай Беларусі”, “Дзеці дзецям”, “І памятае свет выратаваны”.

Народны артыст Беларусі Віктар Манаеў ўдастоены ўзнагароды за высокую прафесійнае майстэрства, значныя дасягненні ў галіне тэатральнага мастацтва, стварэнне ў тэатральным сезоне 2017 — 2018 гадоў вострахарактарных вобразаў у спектаклях “Рэвізор” і “Школа падаткапалцельшчыкаў”.

Калектыв народнага сямейнага ансамбля “Свякі” філіяла “Дом культуры аграгарадка Юбілейны” Ваўкавыскага раённага цэнтры культуры і народнай творчасці ўганараваны за захаванне, развіццё і папулярнасць беларускіх традыцый сямейнай аматарскай творчасці, арганізацыю і правядзенне фестывалю-конкурсу творчых сямейных дынастый “Свякі запрашаюць”.

Аўтарскі калектыв Федэрацыі прафсаюзаў Беларусі ў складзе начальніка ўпраўлення па распрацоўцы і рэалізацыі спецыяльных праектаў галоўнага ўпраўлення па культуры і грамадскай рабоце апарату Савета ФПБ Сяргея Камадзея, яго намесніка Алены Голубевай, старшыні Ганцавіцкага раённага аб’яднання арганізацый прафсаюзаў Наталлі Кандратовіч атрымаў ўзнагароду за выдатны дасягненні ў галіне эстраднага мастацтва і правядзенне ў 2018 годзе цыкла канцэртаў рэспубліканскай народна-патрыятычнай акцыі “Мы — разам!”, прымеркаванай да Года малой радзімы.

Творчы калектыв былых малалетніх вязняў фашызму “Лёсы” ўзнагароджаны за значны дасягненні ў справе захавання памяці аб Вялікай Айчыннай вайне, патрыятычнае выхаванне моладзі, дастойнае прадстаўленне Беларусі ў час акцыі “Не фашызму! Дзяцінства без вайны!”

Народны інструментальны ансамбль “Нясвіжскія лыжары” ўганараваны за значны ўклад у папулярнасць музычнага мастацтва, мэтанакіраваную работу па эстэтычным выхаванні падрастаючага пакалення, актыўную канцэртную дзейнасць.

Магістрант Інстытута магістарскай падрыхтоўкі Беларускага дзяржаўнага эканамічнага ўніверсітэта, **уладальніца тытулаў “Міс Беларусь — 2018” і “Міс свету Еўропа” Марыя Васілевіч** ўдастоена ўзнагароды за значны ўклад у развіццё міжнароднага культурнага супрацоўніцтва і актыўную дабрачынную дзейнасць.

Служыць Айчыне музыкай

Акадэмічны ансамбль песні і танца Узброеных Сіл Рэспублікі Беларусь атрымаў спецыяльную прэмію Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь акурат у дзень свайго 80-годдзя. Як перакананы мастацкі кіраўнік калектыву палкоўнік Уладзімір Варапаеў, такое супадзенне — невыпадковае.

Надзея БУНЦЭВІЧ

— Мы ішлі да гэтага юбілею, шмат працавалі, рыхтавалі новыя праграмы, ездзілі з выступленнямі па ўсёй краіне. Атрымаць такую высокую ўзнагароду з рук Кіраўніка дзяржавы — вялікі гонар. Ну, а тое, што гэта ўжо другая такая прэмія (першая была атрымана намі ў 2006-м), — чарговае сведчанне: мы на правільным шляху.

Патрыятычны творчы праект “Айчыне служым” прадугледжаў гастрольны тур па гарадах Беларусі, вайсковых частках, сустрэчы з дапрэзійнай моладдзю. Галоўнай тэмай стала абарона роднага дома, сваякоў і блізкіх, упэўненасць у

высокім узроўні нашай арміі, якая стаіць на варце незалежнасці краіны і народа.

Служэнне Айчыне — гэта яшчэ і папулярнасць нацыянальнай культуры. Часткай праекта стаў выпуск нотнага зборніка з патрыятычнымі песнямі беларускіх кампазітараў, куды ўвайшлі як ужо вядомыя, так і новыя творы пра армію. Ён будзе распаўсюджвацца па вайсковых частках, наступіць у бібліятэкі, каб гэтым рэпертуарам змаглі карыстацца ўсе зацікаўленыя. У дадатак да друкаванага выдання мы выдалі кампакт-диск з гэтымі творами, які ўжо карыстаецца немалым попытам. Мы здаўна і вельмі плёна супрацоўнічаем з Беларуска-вайсковым саюзам кампазітараў. Доўгае сяброўства звязвала нас з Ігарам Лучанком, Эдуардам Зарыцікам, чые песні занялі ў падрыхтаваным зборы пачэснае месца. Таксама туды ўвайшлі песні Уладзіміра Будніка — яшчэ аднаго класіка, які пайшоў ад нас больш за дзесяцігоддзе таму — і сучасных твораў: Алега Чыркуна, Віктара Войцка, Уладзіміра Саўчыка, Ганны Казловай. Прыемна, што да гэтай каторгі далучыліся і малады Канстанцін Яскоў. Знакаміты Эдуард Ханок напісаў для

нас песню “Служыць Беларусі”. Алена Атрашкевіч, чые песні запатрабаваны, у тым ліку, на эстрадных вакальных конкурсах, парадавала чарговай прэм’ерай — “Час выбраў нас”. Адным словам, была праведзена сур’ёзная праца, у тым ліку з пэзатамі, аўтарамі песенных тэкстаў, і плён яе бачны ўсім.

Праз наш калектыв у свой час прайшлі многія вядомыя спевакі — Уладзімір Мулявін, Віктар Вуячыч, Валерыя Кучынскі, Яраслаў Еўдакімаў, Іван Краснадубскі. Служыў у нас цудоўны оперны саліст Уладзімір Громаў, мы далі “тудэўку ў творчасць” Руслану Аляхно. Сярод нашых цяперашніх артыстаў — саліст Беларускага дзяржаўнага акадэмічнага музычнага тэатра Міхаіл Ліла. Наша заўсёдная задача — каб усе, хто меў дачыненне да ансамбля, праз сваё жыццё пранеслі той пазітыў, што пачарпнулі ў нас. Кожны з артыстаў, кампазітараў, пэзатаў пакінуў тут частку сваёй душы — і адначасова ўзбагаціў нашай энергетыкай. Цяпер на нас ляжыць высокая адказнасць захаваць прафесійны ўзровень, апрадуцаць давер і адпавядаць самым патрабавальным мастацкім чаканням.

Свята для народа

У ліку лаўрэатаў Спецыяльнай прэміі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь — старшыня Ганцавіцкага раённага аб’яднання арганізацый прафсаюзаў Наталля КАНДРАТОВІЧ. Яе адзначылі за правядзенне ў 2018 годзе цыкла канцэртаў рэспубліканскай народна-патрыятычнай акцыі “Мы — разам!”, прымеркаваных да Года малой радзімы.

Ганна ШАРКО

— У Ганцавічах мяне працягваюць віншаваць! — кажа Наталля Леанідаўна. — Вельмі рада, што менавіта імя нашага раёна прагучала на такой сцэне — для нас гэта вялікі гонар. Калі мы толькі пачыналі ладзіць акцыю “Мы — разам!” у 2015 годзе, нават і не думалі пра ўзнагароду. Галоўным ініцыятарам выступіла Федэрацыя прафсаюзаў Беларусі, наш раённы выканаўчы камітэт і першасныя прафсаюзныя арганізацыі. Нам вельмі хацелася аб’яднаць усіх простых таленавітых людзей, каб стварыць для іх сапраўднае свята. І ў нас

гэта атрымалася! За чатыры гады нам удалося правесці 180 імпрэзаў, удзел у якіх агулам узялі каля тысячы артыстаў з раёна! Хоць яны часам і не ведалі, як дакладна трымаць сябе на сцэне, але ж змаглі рэалізаваць свае добрыя амбіцыі.

Канешне, удзельніцаў нашай акцыі падтрымлівалі і зоркі беларускай эстрады — Эдуард Ханок, Ірына Дарафеева, Волга Плотнічкова, Таа, якія наведвалі сафамыя далёкія закуткі раёна. Так, летась мы скончылі акцыю ў аграгарадку Хатынічы, дзе жыве ўсяго каля 2000 чалавек. І калі туды завіталі вядомыя артысты, гэта было свята для народа, людзі прыязджалі

туды адусюль, каб паглядзець вялікі канцэрт! Акцыя “Мы — разам!” аб’ядноўвае не толькі прадстаўнікоў розных прафесій, але і рознага ўзросту. На сцэне выступілі нават цэлыя працоўныя дынастыі трактарыстаў, ткачых, урачоў, педагогаў — гэта проста ўражае.

Акцыю абавязкова трэба прасоўваць далей, каб яна стала больш маштабнай. Мы штогод прапаноўваем ідзі далейшага яе развіцця. Я вельмі спадзяюся, што ў гэтым годзе акцыя працягнецца, бо людзі заўсёды з задавальненнем чакаюць яе. Напэўна таму яна ў нас і прыжылася.

ШТОТЫДНІВАЯ ГРАМАДСКА-ПАЛІТЫЧНАА, ДЛЯ ДАСУГУ (КУЛЬТУРА, МАСТАЦТВА) Выдавецтва з кастрычніка 1991 года. Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь. Рэгістрацыйнае пасведчэнне № 637, выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Галоўны рэдактар — Ілья Васілевіч СВІРЫН; **намеснік галоўнага рэдактара** — Вераніка МОЛАКАВА; **адказны скартар** — Юры КАРПЕНКА; **рэдактары аддзелаў**: Надзея БУНЦЭВІЧ, Яўген РАПІН; **агляральнікі рэдакцыі**: Дар’я АМЯЛЬКОВІЧ, Іна НАРКЕВІЧ, Настася ПАНКРАТАВА, Антон РУДАК; **Юры ЧАРНІКЕВІЧ, спецыяльны карэспандант**: Пётр ВАСІЛЕВІЧ, Алег КІЛІМАН, **карэспандант** — Ганна ШАРКО; **фотакарэспандант** — Сяргей ЖДАНОВІЧ; **мастацкі рэдактар** — Наталля ОБАД; **карэктар** — Таццяна ПАШОНЬКА.

Сайт: www.kimpress.by. E-mail: kultura@tut.by. Адрас рэдакцыі: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77, чацвёрты паверх. Тэлефоны: (017) 286 07 97, (017) 334 57 23. Тэлефакс: (017) 334 57 41. Рэкламны адрас: тэл. (017) 286 07 97, 334 57 41. Выдавец — Рэдакцыяна-выдавецкая ўстанова “КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА”.

Дырэктар — СЛАБОДЗІЧ Ірына Аляксееўна; **першы намеснік дырэктара** — КРЮШЫНСКАЯ Людміла Аляксееўна.

Прыёмная: (017) 334 57 41.

220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Чацвёрты паверх. Бухгалтэрыя: (017) 334 57 35.

Аўтары допісаў паведліваюць прызвіча, поўнасна імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (імянар пашпарта, дату выдчы, кім і калі выдадзены пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас. Аўтарскія ружаўкі не рэвізуюцца і не вяртаюцца. Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі. Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў.

“Матэрыял на правах рэкламы.”

© “Культура”, 2018. Навата 3 893. Індэкс 63875. 638752.

Рознічны кошт — па дамалоўнасці. Папідана ў друк 11.01.2019 у 21.00. Замова 217.

Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства “Выдавецтва “Беларускі Дом друку”.

ЛП № 02330/106 ад 30.04.2004. Пр. Незалежнасці, 79, 220013, Мінск.

Па пытаннях размяшчэння рэкламы ў газеце “Культура” звяртацца па тэлефоне + 375 17 286 07 97 і па тэлефоне/факсе +375 17 334 57 41, альбо пішыце на электронны адрас kultura@tut.by

Сярод сёлетніх лаўрэатаў — народны артыст Беларусі, вядучы майстар сцэны Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы Віктар Манаеў.

Настасся ПАНКРАТАВА /
Фота Таццяны МАТУСЕВІЧ

Улюбёнец публікі, які летась адзначыў сваё 60-годдзе, быў уганараваны за высокае прафесійнае майстэрства, значныя дасягненні ў вобласці тэатральнага мастацтва, стварэнне ў тэатральным сезоне 2017 — 2018 гадоў вострахарактарных вобразаў у спектаклях “Школа

Крэда Майстра

падаткапацельшчыкаў” і “Рэвізор”. Нагадаем, што за ролю Гараднічага ў апошнім Віктар Сяргевіч напрыканцы снежня атрымаў Нацыянальную тэатральную прэмію ў намінацыі “Найлепшая мужчынская роля ў спектаклі тэатра драмы”. Да нізі цалкам заслужаных узнагарод народны артыст ставіцца, як заўсёды, вельмі сціпла і стараецца гаварыць больш не пра сябе, а пра родны тэатр:

— Драматычны акцёр не можа існаваць без калектыву, таму гэтую прэмію я лічу найперш заслугай Купалаўскага тэатра. У яго сценах пра-

цуюць цудоўныя артысты, тут ставяць найлепшыя рэжысёры. Сапраўды, ці змог бы я сёння збіраць віншаванні, калі б за пастаноўку такога добрага матэрыялу не ўзяўся Мікалай Пінігін? Так што пачасная прэмія — калектывная перамога.

На пытанне пра творчыя мары Віктар Сяргевіч адказвае бескампрамісна:

— Трэба жыць, а не марыць. Мары самі па сабе — гэта пустое, бо можна імкнуцца да аднаго, а нешта здарыцца — і тое памкненне застаецца недасяжным. Я спадзяюся, што Бог дасць

мне яшчэ колькі гадоў, каб я меў шчасце выходзіць на дарагу мне сцэну, якая хутка адзначыць стагоддзе. У маім жыцці было шмат добрых, цікавых роляў. Хочацца, каб наперадзе чакалі новыя. Мне бліжэй класічны рэпертур, аднак з вялікім інтарэсам прыглядаюся і да аўтару таленавітых сучасных п'ес.

У дзейным рэпертуары спадару Манаева ёсць дзе разгарнуцца: з яго ўдзелам ідуць, акрамя названых камедыяў, такія спектаклі, як “Чайка”, “Пінская шляхта”, “Местачковае кабарэ”, “Вельтмайстар-акардэон” і візітная купалаўская “Паўлінка”. У раскладзе пакуль не значацца новыя рэпетыцыі.

— Узіў маленькі перапынак, бо цяпер у мяне на месяц часам выходзіць па дзесяць, а то і больш спектакляў, — тлумачыць артыст.

Аднак можна не сумнявацца, што майстар з неверагодным акцёрскім дыяпазонам яшчэ не раз уразіць аддаванага глядача глыбокімі вобразамі.

K

Урокі мужнасці

За значныя дасягненні ў справе захавання памяці пра Вялікую Айчынную вайну, патрыятычнае выхаванне моладзі, годнае прадстаўленне Беларусі падчас акцыі “Не фашызму! Дзяцінства без вайны!” высокай узнагароды ўдастоены творчы калектыв былых малалетніх вязняў фашызму “Лёсы”.

Іна НАРКЕВІЧ

— У такі радасны момант мы ўзгадваем усё, што нам удалося зрабіць дзеля прапаганды міру на зямлі. Думаю, атрымалася гэта найперш таму, што ў свой час сустрэліся неаб'якавыя людзі, — кажа мастацкі кіраўнік “Лёсаў” Людміла Бурдыка.

Абыякавых у калектыве і быць не можа, бо складаецца ён з тых, хто перажыў жудасныя гады ў сваім дзяцінстве і па сённяшні дзень захоўвае ў сэрцы і страшэнны боль, і радасць Перамогі. Перад кожным выступленнем яго ўдзельнікі расказваюць пра свой лёс, дзеляцца ўспамінамі і называюць гэта “урокамі мужнасці”.

— Мы, дзеці вайны, якія перажылі канцлагеры — апошнія сведкі тых падзей, — кажа яшчэ адзін кіраўнік калектыву і старшыня Першамайскай раённай арганізацыі “Беларуская асацыяцыя былых непаўналетніх вязняў фашызму” Галіна Змушко. — Мы шмат выступаем, спявалі ва ўсіх абласных гарадах Беларусі, былі ў Бранску, польскай Гайнаўцы. Ездзілі па мемарыялах спаленым вёскам у нашай краіне, Чэхіі, Францыі. І такога калектыву, як наш, больш нідзе няма.

Сёлета хор “Лёсы” спаўняецца 15 гадоў. Увесь гэты час ён месціцца ў будынку адміністрацыі Першамайскага раёна горада Мінска і аплэкуецца раённым аддзяленнем Беларускага саюза жанчын. Хор утварыўся як адзін з этапаў патрыятычнай акцыі “Песня дзеля справы міру” і аб'ядноўваў сачатку дзесяць чалавек. Але хутка стала зразумела, што для яго паўнацэннага творчага жыцця патрэбны сапраўдны лідар.

— Саюз жанчын заўсёды падтрымліваў удзельнікаў вайны, блакаднікаў, і мы бачылі, што можа атрымацца выдатны калектыв, — узгадвае старшыня Першамайскай раённай арганізацыі Таісія Пужэвіч. — Каб даць яму творчую падтрымку, мы прапанавалі ўзяць на сябе творчае кіраўніцтва Людміле Рыгораўне Бурдыка. І сёння бачым вынікі.

Сёння ў калектыве 28 чалавек. Старэйшаму з іх, Анатолю Іванавічу — 93 гады! Ён бадзёры духам, поўны сіл і ўдзельнічае ва ўсіх выступленнях і шматлікіх павязках. Сярод выканаўцаў няма ніводнага прафесійнага вакаліста. Але пра час “прыціркі” адзін да аднаго сёння ніхто ўжо і не ўзгадвае.

— Мы спеліся, — кажа Людміла Рыгораўна. Яна ж унесла ў выступленні і пэтычную частку: яе вершы гучаць перад кожнай песняй. А яе любоў да малявання спатрэбілася ёй, калі ўзнікла ідэя прапрацаваць для ўсіх выканаўцаў беларускія касцюмы, пачолькі другая частка кожнага выступлення складаецца з народных песень. Пашыць строі дапамагла адміністрацыя Першамайскага раёна. Так мала-памалу калектыв, што называецца, узняўся на арбіту.

— Мы выступалі ў Германіі, у пансіянаце для ветэранаў, — узгадвае Людміла Бурдыка. — А пасля два вельмі пахвальныя немцы падышлі да нас, сталі на колені і папрасілі прабачэнне за тое, што прынеслі нам такую бяду. Са слезамі ў вачах пажадалі ўсім міра. І гэта дае сілы. Бо мы як ніхто ведаем цану гэтай міру.

K

Зяць, залвіца, братавая...

“Тая, якая з баянам — самая тут галоўная, — тлумачылі работнікі культуры Ваўкавыскага раёна, калі дасылалі ў рэдакцыю фотаздымкі народнага сямейнага ансамбля “Сваякі” і хацелі выключыць памылкі ў нашых подпісах. Якія могуць быць памылкі? Глянецце на фота: кабета з баянам — Марыя Бачынская, якая і “Сваякоў” прыдумала, а яшчэ і сельскім Домам культуры аграгарадка Юбілейны кіруе.

Яўген РАГІН

Спецыяльную прэмію Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь “Сваякі” атрымалі за захаванне, развіццё і папулярнызацыю беларускай традыцыйнай сямейнай аматарскай творчасці, за арганізацыю і правядзенне фестывалю-конкурсу творчых сямейных дынастыяў.

Як нарадзіліся “Сваякі”? 37 гадоў таму музыка паядала дзве сямейныя пары: Івана і Марыі Бачынскіх ды Томаша і Таццяны Карнашэвіч. Да іх яшчэ чатыры жанчынкі падключыліся. І вось што здзіўна: склад

калектыву з таго часу бадай і не мяняўся! А паколькі ў кожнай вёсцы кожны жыхар суседу — кум, свят ці швагер, дык не было праблем і з выбарам найменша для самодзейнага калектыву. Вось так, радзімай, і выступаюць на родных абсягах.

І якіх толькі песень няма ў іхнім рэпертуары! Але перавага аддаецца мясцовым скарбам — традыцыйнаму фальклору Гродзеншчыны. Хтосьці скажа: такіх гуртоў, што аўтэнтыкай жывуць, па Беларусі шмат. Усё правільна. Але спецыяльна прэміі так проста не ўручаюцца. Вось тыя адметнасці, што якасна вылучаюць калектыву Марыі Бачынскай з шэрагу іншых. Удзель-

нікі ансамбля не толькі транслююць рэгіянальныя каляндарна-абрадавыя песні, якія некалі спявалі іх продкі. “Сваякі” актыўна займаюцца не толькі музыкай, але і ладзяць этнаграфічныя ды фальклорныя экспедыцыі. У выніку гэтых шчыраваных нарадзіўся музей “Матчына хатка”. У экспазіцыі — больш за 150 прадметаў. У рэспубліканскім тэлеконкурсе “Хата на хату” гурт атрымаў дыплом “За найлепшы сямейны музей”. Летась у “хатцы” з’явілася і экспазіцыя “Сцяжынкы жыцця “Сваякоў”.

Чарговая адметнасць у тым, што “Сваякі” даўно асвоілі замежжа. На фестывалі беларускай традыцыйнай культуры ў Беластоку (2002)

K

Лыжка як сакрэт поспеху

вучацца тры гады. За гэты час даць сур'езную музычную адукацыю немагчыма, а вось навучыць іграць на балалайцы, трашчотках, лыжках можна. Раней у каледжы існавалі інструментальны ансамбль. Яго ўдзельнікамі былі выключна дзяўчаты, яны ігралі на вялікіх барабанах, бас-гітары, саксафоне, скрыпцы — хто на чым умеў. Аб'яднаўшы свае намаганні з харавым аддзяленнем, кіравала якім Ганна Сухавей (сёння яна загадае кафедрой музыкі), калектыў дасягнуў сур'езных вышый, і ў канцы 1980-х займаў прызавыя месцы на рэспубліканскіх конкурсах.

У 1990-я жывое выкананне на музычных інструментах не магло спаборнічаць з электроннай музыкой. Вярнуцца да яго паспрабавалі

ўжо ў 2000-х, тым больш, што ў каледжы адкрылася аддзяленне фізічнай культуры, і пераважную колькасць яго навучэнцаў складалі хлопцы. Аднойчы некалькі з іх напрасіліся ў ансамбль, але прызналіся, што ўвогуле не маюць ніякай музычнай адукацыі. Тады было вырашана ўвесці шумавыя інструменты, авалодаць якімі пры наяўнасці музычных даных і стараннасці можна даволі хутка.

Калі з'явіліся лыжкі і чыя гэта была ідэя, сёння Уладзімір Яўгенавіч не можа ўгадаць. Спачатку ігралі на пакупных размаляваных дэкарэтыўных лыжках, але іх хапала толькі на некалькі рэпетыцый. Таму цяпер замаўляюць майстрам спецыяльныя лыжкі з клёну, ясеня, бя-

розы. Такі музычны інструмент кіраўнік ансамбля ўкладвае ў рукі ўсім хлопцам-першакурснікам і адразу запрашае іх на выступленне ансамбля. Але добра ведае, што з дзясці адораных вучняў застаюцца ў калектыве толькі два — тры. Паколькі і занятка гэты нялёгка, бо трэніруюцца хлопцы да крывавых мазалёў, і аддаваць калектыву трэба ўвесь свой вольны час.

— Калектыў — гэта самаахвяраванне для дасягнення агульнай мэты. Бывае, трэба і на выхадныя дадому не паехаць, і прапусціць дзень народзінаў дзяўчыны. Калі заўтра канцэрт, а сёння ты не можаш прыйсці на рэпетыцыю — такіх людзей ад нашых выканання, то і самі хочучь больш ведаць пра яе. І працуюць з вялікім задавальненнем.

Народны інструментальны ансамбль “Нясвіжская лыжкары” ўдастоены Спецыяльнай прэміі Прэзідэнта Беларусі дзеячам культуры і мастацтва за значны ўклад у папулярызаванне музычнага мастацтва, мэтанакіраваную работу па эстэтычным выхаванні падрастаючага пакалення, актыўную канцэртную дзейнасць.

Іна НАРКЕВІЧ

— Я рады, што ў нашым ансамблі такія таленавітыя дзеці, — кажа кіраўнік творчага калектыву Уладзімір Сухавей. — З імі вельмі лёгка працаваць, а творчасць ажно кіпіць.

Дзецьмі Уладзімір Яўгенавіч называе навучэнцаў Нясвіжскага дзяржаўнага каледжа імя Якуба Коласа. Будучыя настаўнікі тут

“Ад школы залежыць тэатр будучыні”

Дырэктар Беларускай дзяржаўнай харэаграфічнай гімназіі-каледжа Зорыя Дусенка бачыць у высокай узнагародзе найперш духоўны стымул. Але таксама і магчымасць умацавання матэрыяльна-тэхнічнай базы ўстановы — што, безумоўна, дапаможа і надалей удасканаліваць навучанне.

Надзея БУНЦЭВІЧ

— І ў час узнагароджвання, і потым, седзячы ў зале, я адчувала, што гэта не проста ўрачыстая цырымонія і святучны канцэрт — гэта сапраўдны форум беларусаў, у якім быў дух нацыі. І складаўся ён з яднання чалавечых душ у адзіны памкненні да гуманізму, мастацтва, прыгажосці.

У нашай установе існуе папраўдзе ўнікальная сістэма навучання, скіраваная на развіццё нацыянальнай школы класічнага танца — менавіта беларускага балета, які мае свой адметны стыль, заснаваны на класічных

пастулатах. У нас выкладаюць нашы выхаванцы розных гадоў. Акрамя прафесійнай падрыхтоўкі, адначасова ідзе і станавленне творчых асоб, і выхаванне моладзі — як тых, хто ў нас навучаецца, так і тых, перад кім мы выступаем. Так, нашы юныя артысты, акрамя ўсяго, атрымліваюць рэальную сцэнічную практыку. Яшчэ ў часы навучання яны заняты ў спектаклях, на выпуску становяцца стажэрамі, а потым прыходзяць непасрэдна ў трупы — і

Вялікага тэатра, і Музычнага.

Ад школы залежыць тэатр будучыні — і той жа Вялікі тэатр, з якім у нас склаліся трывалыя творчыя і сяброўскія сувязі, прадстаўляе нашым выхаванцам магчымасці творчага станаўлення і далейшага прафесійнага росту. Высокі ўзровень сцэнічнай практыку. Яшчэ ў часы навучання яны заняты ў спектаклях, на выпуску становяцца стажэрамі, а потым прыходзяць непасрэдна ў трупы — і

ў Германіі, Англіі, Кеніі, Алжыры, Італіі. Гледачы ў нашых выхаванцаў бачыць малады балет Беларусі і прадракаюць яму вялікую будучыню.

Адным з кірункаў творчай дзейнасці гімназіі-каледжа з'яўляецца вялікая колькасць разнастайных дабрачынных праектаў. Іх нават больш, чым было адзначана прэміяй, і кожны мае свае асаблівасці, сваю мэтавую аўдыторыю. Асобная праграма прысвячаецца ветэранам вайны і працы — “І памя-

лігорска. Раней наведвалі Баранавічы, Полацк, Вілейку, Заслаўе, не кажучы пра ўсе абласныя цэнтры. Вельмі важна наблізіць мастацтва да людзей — і адначасова сфарміраваць уласны патэнцыял, знайсці ў час такіх паездкаў дзяцей з добрымі прыроднымі дадзенымі. Калі малыя бачыць, як умеюць танцаваць іх аднагодкі, і іх таксама запальваецца іскрынка натхнення, з'яўляецца стымул. Ды і нашы выхаванцы атрымліваюць дадатковую матывацыю.

Больш за дзевяцігоддзе працягваецца дабрачынная акцыя “Дзеці дзеціям”, калі мы запрашаем на балетныя спектаклі ў сваю залу, дзе каля 300 месцаў, дзеці з мнагэдзетных сем'яў, дамоў-інтэрнатаў, з асаблівасцямі развіцця. Спачатку, калі гэты праект толькі пачынаўся, была боязь, што маленькія гледачы будучы бегачы, шумецы, перашкаджаць. Але публіка сядзела як зачараваная. А пасля аднаго з такіх паказаў да мяне падышоў расчулены бацька і прызнаўся: “Калі б мне паказвалі такую прыгажосць у дзяцінстве, я не сядзеў бы ў турме”...

Добрачыны праект “Творчасць юных — роднай Беларусі” — гэта выступленні нашых навучэнцаў па ўсёй краіне. Літаральна днямі мы вярнуліся з Са-

Без такіх арганізацый у свеце было б меней дабрый. Я маю на ўвазе тэрытарыяльныя цэнтры сацыяльнага абслугоўвання насельніцтва. За афіцыйнай назвай — карпатлівае штодзённая праца па дапамозе тым, хто бадай найбольш яе патрабуе. Такіх цэнтраў у краіне шмат, але Пастаўскі сярод іх — асаблівы.

Яўген РАГІН

Кіруе цэнтрам Дзіяна Пякарская. У штаце — 209 чалавек, з іх 130 — сацыяльнае работнікі. Тут створана тэрапеўтычнае і

безбар'ернае асяроддзе з адзараўленым комплексам неমেдыкаментознага лячэння, абсталяваная блокі рэлаксацыі, лячэбнай фізічнай культуры, рэабілітацыі. Ладзіцца штогадовы турыстычны

Тэрапія праз фальклор

злёт для грамадзян стагла ўзросту.

Што мяне парадавала — вялікі аб'ём практнай дзейнасці. З 2016 года рэалізуюцца пілотны праект па прафілактыцы дэменцыі, з 2016-га ажыццяўляюцца міжнародныя гуманітарныя праграмы (прыцягнута амаль 20 тысяч еўра). Прыкладна ў сакавіку, мяркуе Дзіяна Пякарская, цэнтр пачне

рэалізацыю міжнароднага гуманітарнага праекта па праграме трансгранічнага супрацоўніцтва Латвія — Літва — Беларусь на 2019 — 2020 гады ў супрацоўніцтве з самакіраваннем горада Швянчоніса. Сумесная заяўка прайшла адбор, і праект будзе прафінансаваны (160 тысяч еўра). Робатай цэнтра зацікавіліся ў Швецыі, Літве, Латвіі, чые

дэлегацыі ўжо пазнаёміліся з прынцыпамі дзеяння гаспадаркі Дзіяны Пякарскай.

Як бачым, дзейнасць эфектыўная і шматбаковая. Але варта адзначыць, што Спецыяльнае прэмію Прэзідэнта Рэспублікі Беларусі цэнтр атрымаў за іншае сваё вымярэнне — культурнае. За значны ўнёсак у развіццё аматарскай

мастацкай творчасці сталых людзей і людзей з абмежаванымі магчымасцямі, за актыўную дабрачынную дзейнасць. А таксама і за захаванне рэгіянальных культурных традыцый. Гэтаму “ня-профільнаму”, здавалася б, кірунку працы ў цэнтры надаецца асаблівае ўвага. Як, зрэшты, і наогул на Пастаўшчыне.

(Заканчэнне.
Пачатак на старонцы 1.)

У гэтыя радасныя і хвалюючыя для музыкантаў дні, пад завязку запоўненыя рознымі важнымі падзеямі, “К” удалося злавіць Яўгена АЛЕЙНІКА, павіншаваць яго і перакінуцца парай-тройка словаў.

— Як успрыняў ты навіну аб прысуджэнні прэміі?

— Для нас гэтая навіна была досыць нечаканай. Але вельмі прыемнай і нахвальнай. Прысуджэнне прэміі ўспрымаем найперш як абавязальніцтва — да далейшага развіцця, да больш актыўных дзеянняў, да яшчэ больш утрапёнай працы.

— Для напісання песень патрыятычнай тэматыкі, пэўна, патрэбнае асаблівае натхненне?

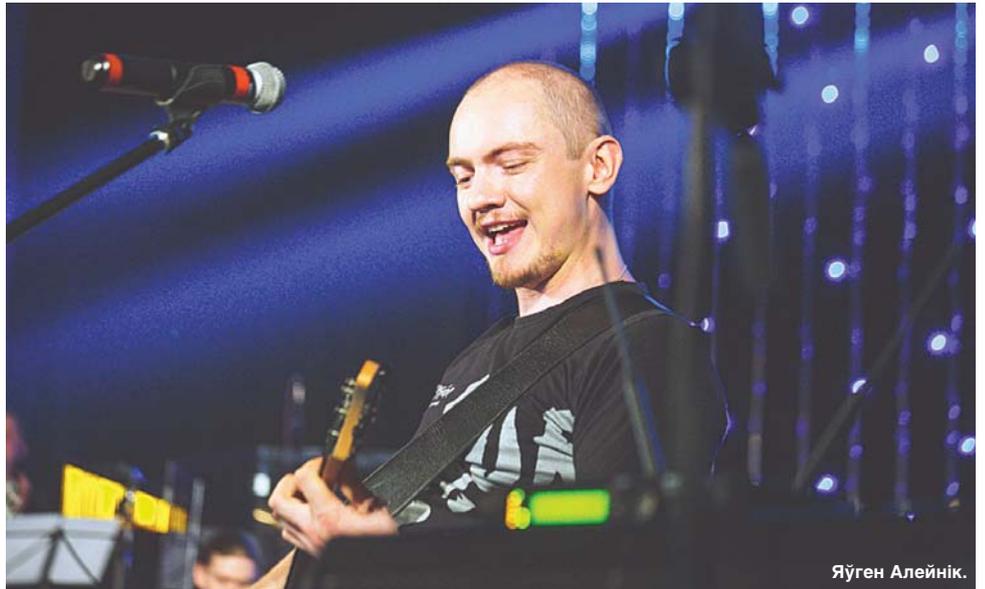
лівыя навыкі для аўтараў песень, каб іх творы сталі папулярныя, акрамя таго, што трэба быць шчырымі ў сваёй працы. У адваротным выпадку — не пракаціць, народ раскусіць. Прынамсі, асабіста мне адразу відаць тых, хто працуе ад душы. І спадзяюся, што і пра нас думаюць тое ж самае.

— Адпаведна, усё, што ты пішаш на замову, з’яўляецца па загадзе душы?

— Не ведаю, ці даўно ты сочыш за нашай з Юліяй дзейнасцю. І не ведаю, ці пільна...

— Даўно і пільна.

— Значыць, ты ведаеш, што мы не з усімі супрацоўнічаем, але з тымі, з кім працуем, працуем вельмі сур’ёзна. Мы маглі б працаваць з большай

Яўген Алейнік.

Святло і ўзнёслы смутак малой радзімы

Юлія Быкава.

— У нашай творчасці гэтая струнка праходзіць здаўна. Успомніць хаця б песню I Love Belarus, якая ў свой час прагучала на “Еўрабачанні”. Мы, артысты, жывём у адным агульнасусветным творчым полі, і магчымасцяў у нас рабыць тое, што падабаецца — вышэй за дах. А поспех музыканта вызначаецца тым, наколькі шчыра ён гэта робіць — тое, што хоча. Цяпер мы з Юліяй паглядзім з галок, як народ успрымае нашыя песні — а менавіта цыкл “Куточак Беларусі”, за які нас і ўзнагародзіў Прэзідэнт. Калі яны “пойдуць” гэтак жа, як песня “Сінявокая”, значыць, у нас усё атрымліваецца.

Ія ўжо бачу па водгуках, што песні “сыходзяць” у народ: мне пастаянна пішучы людзі, просячы ноты, словы, фанаграму, каб гуляць і сляваць іх самім. Такую цікавасць я звязваю не з нашай здольнасцю да хітмейкерства, а з тым, што мы робім усё шчыра. Я наогул не ведаю, якія патрэбны асаб-

колькасцю артыстаў, але ў творчым плане — вельмі пераборлівыя. І ніколі не гналіся за доўгім рублём, нават маючы для гэтага ўсе магчымасці. Для нас важна атрымліваць кайф ад сваёй працы, нават, магчыма, на шкоду прыбытку.

Шчыра магу сказаць: у мяне няма ні аднаго твора, які б я не напісаў ад душы. Магло што-небудзь не спадабацца, тады я адмаўляўся ад гэтага. Ад душы ў мяне і твая песня, што я напісаў камусьці, скажам, на дзень нараджэння. Магчыма, гэта называецца прафесіяналізмам.

— Мне здаецца, што каб у паэта-песенніка атрымаўся гэтак грамадзянскага зместу, ён павінен быць вельмі таленавіты — бо ёсць рызыка зваліцца ў лабавую патэтыку і прымітыўную сентыментальнасць. Гэта я пра Юлію. А якія задачы ў гэтым выпадку ставіць перад табой?

— У альбоме “Куточак Беларусі”, асобныя кампазіцыі якога былі прэзентаваны на “Песні го-

да”, мы з Юліяй не дзелім, дзе чые словы і музыка. Подпіс такі: музыка і словы Быкавай і Алейніка. Гэта значыць, у далейшым выпадку ты размаўляеш не з кампазітарам, а з суаўтарам песень. Дык вось, у гэтым альбоме ты не знойдзеш ніводнага трэка грамадзянскага зместу (можа, толькі ў песні “Свет адзін на ўсім”, якую выконвае Іна Афанасьева, ёсць антываенная тэматыка).

Сёння многае скажаш — у тым ліку і значныя словы ды паніяцыі. Мне не падабаецца, які некаторыя абыходзяцца са словамі “патрыятызм”, “абавязак”, “подзвіг”, спрабуючы надаць ім іншы, прыняжальны сэнс. Або які нехта ўспрымае словазлучэнне “ліберальныя каштоўнасці” як штосьці страшнае. Не падабаецца, калі адбываецца размыванне часосці важнага, што складае душоўнага каштоўнасці чалавека.

Цыкл песень “Куточак Беларусі” — гэта, паўтаруся, альбом, які рытуецца да выхаду і які прысвечаны малой радзіме. Вось і ўсё! А збірацца ён стаў, дарэчы, яшчэ да таго, як 2018-ы быў абвешчаны годам малой радзімы. Проста хацелася напісаць максімальна лірычныя песні, вась на што рабіўся ўхлі. Стылістычна мы ніяк не вырашалі альбом, а вырашалі меладыйна, імкнучыся сысці ад шаблёнаў сучаснай музыкі. І прагнулі прыгажосці — і ў словах, і ў тых жа мелодыях. Каб у людзей узнікла адпаведнае адчуванне — святла, радасці, узнёслага смутку.

— Пра сучасную беларускую музыку. Ці хапае ў ёй сёння спраўднёна, не адназдённага песень пра Беларусь?

— Давай для пачатку я табе распавяду байку пра “спраўднёнае”. Нездзе з 14-ці гадоў я пачаў працаваць як музыкант на вясельлях. Ці не на кожным абавязкова сустракаліся тыя, хто аплеўваў усё запар. І вось, неяк я адыграў сваё на баяне, сеў на лавачку, а двое такіх таксама сядзелі на ёй, але на адлегласці. І чуо іх размову: “Шлак поўны, вясельле жудаснае, усё проста жажліва, тамада — лось, музыка — алстой”. Другі пагаджаецца: “О, як я бачу, ты таксама любіш спраўднёную музыку! Пойдзем пакурым”. Сыходзяць. Праз хвіліну-другую хтосьці крычыць: “Бойка, бойка! Пайшлі разнімаць!” А біліся тыя двое. Па прычы-

не таго, што адзін лічыў сапраўднай музыкай гурт “ДДТ”, а другі — амерыканскі рэп. Добрая нагода начысціць пысу і самому атрымаць у нюхаўку, ці не так?

Таму я катэгарычна супраць такіх супрацьпастаўленняў: сапраўдная — несапраўдная. Калі артыст збірае залу, значыць, ён класны, а калі да яго ніхто не прыходзіць, то — прабач. Я з разуменнем стаўлюся да шансону, да такіх “зорак”, як “Руки вверх!” або Макс Корж — нягледзячы на тое, што сам слухаю Take That, Muse, Coldplay, Робі Уільямса. Але для мяне ў музыцы павінна быць нейкая фішачка — ненадакучлівая, таму што інакш гэта можа выклікаць абурэнне. Нейкая здольнасць не проста “падкарміць” слухача, а прыўзняць яго над самім сабой — неабавязкова высока, хай нават ледзь-ледзь. І тады ў яго вызваліцца ўнутраная святлая, добрая энергія, пабягуць мурашкі па спіне — гэта называецца катарсіс. У музыцы я ўжо больш з 20 гадоў, але пакуль толькі намацваю такія фішачкі. А ці ёсць сёння неадназдённыя песні пра Беларусь — пакажа хіба толькі час.

— А якія наогул песні пра нашу краіну — любых часоў — якія цябе “чапляюць”?

— Вядома ж, гэта Гімн Беларусі — надзвычайны, вельмі светлы твор. “Песняроўскія” шэдэўры — тыя ж “Белавежская пушча” або “Белоруссия”.

А мая любімая — “Вы шуміце, шуміце нада мною бярозы”, ад якой у дзяцінстве я проста балдзёў: Анатоль Іванавіч Ярма-ленка спяваў яе шыкоўна... Давай яшчэ назаву “Дах дома твайго”? Гэтую наднацыянальную песню? Я пад яе ў дзяцінстве засынаў і працянаўся!

— Якім для вас з Юліяй выдаўся мінулы год?

— Вельмі насычаным. Спалі па чатыры — пяць гадзін у суткі. І гэты марфон яшчэ працягваецца. Напэўна, гэта быў самы лепшы год у нашым жыцці. Прачыніны. Зараз трэба знайсці ў сабе сілы, каб усё працягнуць і ўзмацніць! Падзенне ў творчым свеце — гэта нешта такое простае, і здарэцца яно так нечакана, што часам выбрацца з яміны так і не ўдаецца. Спадзяюся, з намі такога не адбудзецца.

— А ад гэтага, 2019-га, чаго чакаеш?

— Планую у канцы красавіка вялікі аўтарскі канцэрт з песень альбома “Куточак Беларусі” і іншых нашых хітоў. Гэтым праектам — так і напішы — мы хочам заявіць слухачам, што беларуская папулярная музыка жывая. Намечаны выпуск яшчэ аднаго альбома, у які ўвойдуць не толькі нашы кампазіцыі. Пакуль я прананасую, што мы гатовыя ўключыць у яго лірычныя песні іншых аўтараў і выканаўцаў пра Беларусь, яе прыроду і людзей. Гэта будзе як бы другая частка “Куточка”. Але ўсе падрабязнасці — пазнай.

Культурная палітра свету — яркая і непаўторная, і беларуская культура — унікальная частка гэтага свету

Ілья СВІРЫН

ПАЗБАЎНЕННЕ АД КОМПЛЕКСАЎ

— Якой бачыцца Беларусь і яе культура шароговаму жыхару парэйскіх ускраін або прамысловага раёна Нарманды?

— На жаль, мушу прызнаць, што ў Францыі і дасюль недастаткова інфармацыі пра нашу краіну. Таму за мяжой — і не толькі ў Францыі — яна ўспрымаецца многімі як свайго кішталу tabula rasa, “белы абшар”, не запўнены яшчэ ніякім колерам. Але замест таго, каб аддавацца скрусе, нам варта падумаць, што мы самі можам зрабіць, каб змяніць стан рэчаў. Наш сродак папулярызаваных краінаў — праз беларускую культуру і яе самабытнасць. За апошнія шэсць гадоў Пасольствам Беларусі ў Францыі было арганізавана каля 200 розных культурных мерапрыемстваў, якія прайшлі ў больш як паўсотні гарадоў практычна ўсіх рэгіёнаў краіны. Гэтыя імпрэзы наведвалі сотні тысяч глядачоў, якія мелі магчымасць пазнаёміцца з беларускай гісторыяй і культурай, з багаццем нашых нацыянальных здабыткаў.

— Многія ўспрымаюць вас найперш як рулівага папулярызатара беларускай культуры. Хача на самрочы вы — дыпламат, і перад вамі стаяць многія іншыя задачы. У тым ліку і эканамічнага характара...

— Тут я не бачу ніякай супярэчнасці. Ёсць жа нават тэрмін такі — “культурная дыпламатыя”, і выкарыстоўваецца ў знешняй палітыцы ён ужо даволі даўно. Як, напрыклад, і “эканамічная дыпламатыя” — а яна ў апошнія дзесяцігоддзі і сапраўды сярод прыярэтыяў. Важнейшая задача кожна-

Калі ў свой час з дыпламатычнай працы на пасаду міністра культуры Беларусі прыйшоў Павел ЛАТУШКА, пра яго казалі: былых дыпламатаў не бывае. Здаецца, ужо ёсць падставы казаць тое самае і пра былых міністраў культуры, якія вярнуліся на дыпламатычную працу. Цяперашні Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол Рэспублікі Беларусь у Французскай Рэспубліцы з’яўляецца таксама і эмісарам айчыннага мастацтва ў тым горадзе, які лічыцца сталіцай мастацтва сусветнага. Са спадаром Паслом мы гутарым пра шматлікія культурныя ініцыятывы Пасольства і пра тое, ці можа мастацтва дапамагчы “адкрыць” Беларусь для замежнікаў.

ма сапраўды “спрацоўвае”?

— Мы пераканаліся ў гэтым даўно і таму заўсёды дбаем пра культурны складнік дыпламатычных або эканамічных мерапрыемстваў. Меў яго і першы беларуска-французскі міжрэгіянальны бізнес-форум, які прайшоў у Мінску ў 2016 годзе і быў прымеркаваны да 40-годдзя падпісання дамоў паміж сталіцай Беларусі і Ліёнам. Натуральна, асноўная частка праграмы складалася з разнастайных прэзентацый і дзелавых перамоў. Але адначасова адкрылася і выстава твораў, падрыхтаваных Ганаровым консулам Беларусі ў Ліёне Жан-Жакам Ранкам разам з беларускім мастаком. Мы нават правялі імпрэзу, прысвечаную беларускай і французскай кухні — а яна, без сумневу, з’яўляецца неад’емнай часткай культуры.

А падчас другога пасяджэння беларуска-французскай гандлёва-эканамічнай камісіі ў Парыжы і чарговага беларуска-французскага бізнес-форуму ў нашым Пасольстве албыўся канцэрт фартэпійнай музыкі беларускіх кампазітараў з удзелам маладых таленавітых выканаўцаў. Сярод нядаўніх падзей — інаўгурацыя Ганаровага віцэ-консулства Беларусі ў французскім Біярыцы, якая адбылася 13 снежня. Наш фальклор у выдатным выкананні магілёўскага калектыву “Веслуха” вельмі ўразіў шматлікіх гасцей. З поспехам прайшла і прэзентацыя турыстычнага патэнцыялу Беларусі.

— Як успрымае беларускіх выканаўцаў прыдзірлівая французская публіка?

— Вы б толькі бачылі, як аглядзіравалі беларускаму

балету ў легендарнай “Зале кангрэсаў”! А як натхнёна прымалі парыжане выпускнікоў беларускай балетнай школы Любоў Андрэву і Ігара Субоціна ў пастановаў знакамитага Барыса Эйфмана “Ганна Карніна”. Не сакрэт, што скарыць парыжскія падмосткі — запаветная мара многіх дзеячаў культуры ўсяго свету. Што і нядзіўна, бо Парыж мае неафіцыйны тытул сусветнай культурнай сталіцы. Таму выступіць тут — гэта сапраўдны экзамен нават для прафесіянала. І авашы прабаваўнай французскай публікі — вельмі важная для кожнага артыста ацэнка.

А беларускіх артыстаў у Францыі неаднаразова выклікалі на біс як у Парыжы, так і ў многіх іншых гарадах. Толькі ў тым жа Ліёне з поспехам выступілі і “Песняры”, і “Харошкі”, і “Талака”, і відомы польскі тэатр танца “Прэм’ер-Спанайд”... А ўвогуле магчымасць выпрабаваць свой талент на французскай публіцы атрымалі дзясяткі калектываў, выканаўцаў і майстроў з Беларусі.

— Ці здатныя такія паспяховыя гастролі пазбавіць ад таго “комплексу непаўнаважнасці”, які, на жаль, уласцівы некаторым суайчынікам адносна нашай культуры?

— Думаецца, каб зразумець беспадстаўнасць такіх комплексаў (а з імі мы, на вялікі жаль, часам дасюль сустракаемся), дадатковых аргументаў і не патрэбна. Варта проста хача б трохі ведаць гісторыю развіцця беларускай нацыі і дзяржаўнасці. Нашы продкі пабудавалі Польшку Сафію, стварылі дасканалы для свайго часу звод законаў — Статут ВКЛ. Той жа палацавы комплекс у Нясвіжы недарэмна параўноўвалі з Версалем. Ды і першыя балетныя пастановаўкі ў нас з’явіліся не ўчора, але ажно 260 гадоў таму!

Шмат хто з выхадцаў з беларускіх земляў атрымаў сусветнае прызнанне. Зразумела, можам прывесці толькі іх няпоўны пералік: Скарына, Дамейка, Міцкевіч, Ваньковіч, Касцюшка, Шагал, Цадкін, Суліш, Купала, Колас, Караткевіч, Сафія Кавалеўская, Бакст, Орда, Майер, Манюшка, Гусоўскі, Савіцкі, Елізар’еў... Сусветна вядомыя фірмы Marks&Spencer і кінкампанія Warner Bros створаны выхадцамі з Беларусі, былія Прэзідэнты Ізраіля Хаім Вейцман, Запан Шазар, Шымон Перас, 15 лаўрэатаў Нобелеўскай прэміі маюць беларускія карані! Мы духоўна багатая нацыя! Вельмі важна разумець, што дзяржава будзеца на некалькіх “кітах”. Сярод іх гісторыя, этнічная агульнасць, культура, мова, асоба чалавека.

АД ЛІСАБОНА ДА УЛАДЗІВАСТОКА

— Бадай самы буйны арт-праект, ініцыяваны Пасольствам — выстава “Ад Лісабона праз Мінск, Маску, Аста-

ну да Уладзівастока”, якая аб’явіла 30 мастакоў з розных еўрапейскіх краін. Якія мэты ён перад сабою ставіў?

— Ідэя гэтага праекта вельмі добра сфармулявала ў сваім прыватным слове тагачасны Генеральны дырэктар UNESCO Ірына Бокава: культура выступае як фактар, здатны паспрыяць міру, дыялогу, аб’яднанню людзей. Яшчэ ў 1959 годзе Прэзідэнт Францыі Шарль дэ Голь падкрэсліў важнасць стварэння агульнаеўрапейскага дома, што стала першым крокам да фарміравання канцэпцыі Вялікай Еўропы — ад Лісабона да Урала. Пазней гэты знешне-палітычны тэрмін быў пашыраны. Сёння мы гаворым пра важнасць будаўніцтва агульнай прасторы ўжо ад Лісабона да Уладзівастока. Галоўная мэта гэтай канцэпцыі — умацаванне міра на кантыненте, што з’яўляецца абсалютным прыярэтытам у знешняй палітыцы Рэспублікі Беларусь.

Мастацтва — гэта тая сфера чалавечага жыцця, якая дае нам унікальную магчымасць разумення гісторыі і сучаснасці розных народаў і дзяржаў. Яно дазваляе нам спазнаць як нашы адзін аднаго, так і тое агульнае, што лучыць усіх нас у вялікім свеце. Умацоўвае павагу да іншых культур, цяплянасць, талерантнасць. У гэтым найперш і заключаецца канцэпцыя згаданага вамі міжнароднага арт-праекта.

— Ці складана было ажыццявіць такую маштабную ініцыятыву без бюджэтнага фінансавання?

— Бадай усе арганізаваныя намі ў Францыі культурныя імпрэзы мелі пазабюджэтнае фінансаванне. Мы ўдзячныя Міністэрству культуры, Міністэрству замежных спраў Беларусі, абласным выканаўчым камітэтам за падтрымку нашых праектаў. Аднак, разам з тым, варта адзначыць, што большасць неабходных для іх сродкаў, усё ж, выдаткоўваліся прыватнымі структурамі — беларускімі і французскімі кампаніямі. Дапамога бізнесу свецыцца пра настроі ў дзелавых колах яны ўсё больш усведмаляюць важнасць падтрымкі гэтага напрамку міжнароднага супрацоўніцтва. Ізноў жа, тут мне бачыцца добры прыклад натуральнага і ўзаемадапаўняльнага суіснавання эканамічнай і культурнай дыпламатыі.

— Вялікі міжнародны акцыя, накітагалт згаданых вышэй, дазваляе параўнаць творцаў з самых розных краін: іх светапогляд, менталітэт, эстэтычную арыентацыю...

— Параўноўваць? А ці трэба гэта рабіць? І якую мэту мы ставім, робячы такое параўнанне? Мне здаецца, самае важнае — гэта выяўленне асаблівасці, унікальнасці, самабытнасці, якімі насычана культура кожнага з народаў свету. Прычым такая разнастайнасць не падзяляе нас, а

Арт-праект ZABOR у французскай сталіцы.

Суарганізатар Беларускіх музычных сезонаў у Францыі Георгій Сасноўскі і Павел Латушка

аб'ядноўвае ў адно цэлае — сусветную культуру. Калі мы глядзім на неба, на вясёлку пасля дажджу, то яна вабіць нашае вока перадусім таму, што мае розныя колеры. Так і культурная палітра свету з'яўляецца яркай і непаўторнай дзякуючы адметным асаблівасцям культур розных народаў. І наша задача найперш у тым, каб выявіць тыя асаблівасці, узбудзіць за мяжой цікавасць да спазнання нашай культуры.

— На вашу думку, ці захавацца прынцыповыя адрозненні паміж нашымі мастацкамі і заходнімі? Альбо беларускае мастацтва можна лічыць палкам інтэграваным у еўрапейскі кантэкст?

— Тое, што беларуская культура з'яўляецца часткай еўрапейскай, для мяне несумненна. І запатрабаванасць за мяжой нашага выяўленчага мастацтва, якое мае свае глыбокія карані і традыцыі, пераканаўча пра гэта сведчыць. За мінулыя шэсць гадоў мы прадставілі больш як 100 сучасных беларускіх мастакоў на розных французскіх выставах — у тым ліку, і такіх прэстыжных, як "Восенскі салон" на Елісейскіх палях і "Арт-Капітал" у парыжскім Гранд-Пале. Сам факт атрымання нашымі мастацкамі прэмія асацыяцыі барона Тэйлара з'яўляецца красамоўным сведчаннем прызнання сучаснага ўзроўню беларускага выяўленчага мастацтва.

ВОГНІШЧЫ ПАСЯРОД ПУШЧЫ

— Вы штогод наведваеце якія ярскія фестывалы, якія ладзіце на Беларусі гурт "Прымакі". Прывязалі туды з Мінска, а потым ужо і з Парыжу...

— Вельмі ўдзячныя лёсу, які скіраваў мяне на першую дыпламатычную працу менавіта ў Беласток. Уявіце сабе: мне 23 гады, я толькі-толькі пачынаю кар'еру... І раптам трапляю на свята

Удзел калектыву "Церніца" ў акцыі "Заспяваем гімн Беларусі разам". Парыж.

Выступ "Песняроў" у Парыжы.

Выступ ансамбля "Прымакі" ў Парыжы.

Спаса на святой гары Грабарка, што каля мястэчка Сямьлячы, дзе сабраліся дзясяткі тысяч вернікаў. Уражання былі незабыўныя. Або Свята беларускай культуры ў Беластоку, якое збірае тысячы ўдзячных гледачоў! Або традыцыйнае беларускае Купалле ў Белаежы: казачныя вогнішчы пасярод пушчы, 10 — 15 тысяч удзельнікаў — і ўсюды гучаць беларускія словы і песні... Гэта кранае душу і не можа не пакінуць у ёй свой адбітак. Шмат у чым менавіта кантакты з беларусамі ўсходняй Польшчы і наведванні іх імпрэзаў дадалі мне стымул падтрымліваць уласную беларускасць і націхлі працаваць для нашай культуры. Мне падаецца,

што той, хто не спрычыніўся да пазнання жыцця беларусаў Беларусі, не зможа поўнаасно разумець важнасць падтрымкі беларусаў замежжа.

— А ў чым жа ўнікальнасць беларускай дзясяці ў Польшчы? Што вас настолькі ўразіла, каб сентымент да гэтага краю вы захоўвалі на ўсё жыццё?

— Беларусы ў Польшчы з'яўляюцца кароннымі жыхарамі, яны стагоддзімі пражывалі там, дзе жывуць сёння, нягледзячы на змены мякы. Там і называюць сябе не дыяспарай, а беларускай этнічнай меншасцю. Яны праз стагоддзі захаваў беларускую мову, з пакалення ў пакаленне пе-

радаюць народныя звычкі, падтрымліваюць традыцыі Праваслаўнай царквы. На Беластоцчыне існуюць дзясяткі беларускіх калектываў, што выконваюць як традыцыйныя народныя, так і сучасныя беларускія песні. Словы да іх нярэдка пішуць мясцовыя паэты, члены літаратурнага аб'яднання "Белаежа": Алякс Барскі, Ян Чыквін, Віктар Швед, Міра Лукша ды іншыя.

Дзякуючы самаахвярнаму і самаадданай працы актывістаў старэйшай беларускай арганізацыі — Беларускага грамадска-культурнага таварыства, а таксама Таварыства беларускай культуры, журналістаў "Гыднёвіка Ніва", часопісаў "Часопіс" і "Прагляд Праваслаўны", беларускай рэдакцыі "Радыё Беласток" і шматлікіх іншых арганізацый і дзеячаў, беларускае слова з гонарам лунае над беластоцкім краем — над "Сямьлячым, Гайнаўкай і Бельскама старынным..."

Беларусы Польшчы любяць "свой край, старонку гэту, дзе нарадзіліся, раслі, дзе першы раз пазналі шчасце, слезу нядолі пралілі...", як пісала паэтэса Канстасця Булыло. Але ля вытокаў усяго знаходзіцца беларускія дзіцячыя садкі і школы, літэра і, безумоўна, сям'я як асноўнае школа захавання і выхавання традыцый.

— Але таксама, паэтуна, і пасіянарнасць тых, хто руціць пра культурнае жыццё на Беларусі? Узняў хаця б таго ж асірака "Прымакоў" Юрку Астапчука...

— "Прымакоў" я ведаю ўжо больш за 20 гадоў. Ганаруся тым, што ў гэтым калектыве з 15 гадоў спявае мая дачка. Адзін з самых папулярных беларускіх эстрадных ансамбляў у Польшчы неаднойчы выступаў і ў Беларусі. Ён вабіць беларускія песні як людзей старэйшага ўзросту, так і, што асабліва важна, маладое пакаленне і збірае на канцэрты тысячы гледачоў. "Прымакі" — ярскія, але не адзівакны прыклад папулярных сярэд беларусаў Польшчы калектываў.

ПРА БЕЛАРУСКУЮ ДЗЯРЖАВУ

— А што б вы парайлі сказаць выпадкова сустрэтаму замежніку, які лічыць Беларусь усюго толькі нейкім аскепкам колішняга СССР?

— Што асновы беларускай дзяржаўнасці маюць глыбокія карані, якія выдуюць яшчэ з часоў Полашскага і Тураўскага княстваў, са з'яўлення на нашай зямлі гарадоў, старэйшых за многія еўрапейскія сталіцы. Далей — ВКЛ, Магдзбургскае права, стварэнне БНР і БССР. А потым заканамерным чынам узнікла краіна, якая сёння называецца Рэспублікай Беларусь — не штучнае фармаванне, а вынік натуральнай гістарычнай пераемнасці.

Злучаныя часам і нябёсамі

Сёння, аkurat у дзень народзінаў Уладзіміра Мулявіна, у Беларускай дзяржаўнай філармоніі пройдзе, паводле традыцыі, канцэрт, прысвечаны яго 77-й гадавіне. Дзве сямёркі аказаліся сімвалічнымі, бо вечарына злучыць творчыя імёны, што сталі неперарывнымі яшчэ пры жыцці гэтых вялікіх майстроў — і засталіся з'яднанымі пасля смерці. Канцэрт так і называецца — "Злучаныя часам: Уладзімір Мулявін і Ігар Лучанок".

Надзея БУНЦЭВІЧ

Амаль аднагодкі (Лучанку за тры месяцы да смерці споўнілася 80), яны сярвалі. І сталі адзін для аднаго добрай падтрымкай у творчасці. Песні Лучанка прынеслі мулявінскім "Песняром" шырочкае грамадскае прызнанне — і, у сваю чаргу, менавіта "песняроўскія" выкананні многіх лучанкоўскіх песенных шэдэўраў і дагэтуль застаюцца эталоннымі.

Песні Лучанка з рэпертуару "Песняроў" складуць другое аддзяленне канцэрта. Іх выканаюць Ян Жанчак, Марына Васілеўская і іншыя салісты нашай эстрады. У першым жа прагучыць прэм'ера абноўленай Сімфоніі "Песняроў", напісанай адным з былых удзельнікаў ансамбля — заслужаным артыстам нашай краіны Уладзімірам Ткачэнкам — для сімфанічнага аркестра, цымбалаў і электрагарты. Першая версія гэтага твора гучала некалькі гадоў таму — у выкананні Нацыянальнага акадэмічнага канцэртнага аркестра на чале з народным артыстам Беларусі, прафесарам Міхаілам Фінбергам. Цяперашняя рэдакцыя — іншая. Новая партытура складзена для сімфанічнага аркестра, цымбалаў, на іх будзе граць салістка канцэртнага аркестра на чале з народным артыстам Беларусі, прафесарам Міхаілам Фінбергам. Цяперашняя рэдакцыя — іншая. Новая партытура складзена для сімфанічнага аркестра, цымбалаў, на іх будзе граць салістка канцэртнага аркестра на чале з народным артыстам Беларусі, прафесарам Міхаілам Фінбергам. Цяперашняя рэдакцыя — іншая. Новая партытура складзена для сімфанічнага аркестра, цымбалаў, на іх будзе граць салістка канцэртнага аркестра на чале з народным артыстам Беларусі, прафесарам Міхаілам Фінбергам.

Думаю, калі быў бы жыццё Чайкоўскага, ён ухваляў бы песні Лучанка. Бо Лучанок у чымсьці і ёсць беларускі Чайкоўскі. Ігар Міхайлавіч таксама быў неперарывным лрыкам, у яго музыцы жыла тая ж мяцежнасць. Дый песні свае ён выбудоўваў з такой жа драматычнай дакладнасцю, як Чайкоўскі — оперы ці сімфоніі.

Памятаю, у маім юнацтве ў Слуцку круцілі на танцыялоўскае яго "Вераніку" — відэама, у выкананні "Песняроў". І ставіліся да гэтай песні, бы да самых папулярных кампазіцый "Бітлз". Моладзпад яе танчыла: абняўшыся, пары павольна рухаліся, пранікнёны меладызм дапамагаву выказаць свае сардэчныя пачуцці. А цяпер мы — прызнаемся ў любові да творчасці музыкантаў, што прынеслі славу нашай зямлі.

Гэты канцэрт, — распавёў Міхаіл Снітко, мастак кіраўнік і дырыжор сімфанічнага аркестра OLYMPIA CLASSIC, — рыхтаваўся, можна сказаць, некалькі гадоў. Ідэя нарадзілася яшчэ пры жыцці Уладзіміра Мулявіна. І сыходзіла ад яго самога. Хаця, вразумела, тады планавалася штосьці зусім іншае. Дарэчы, пазнаёміў нас Лучанок — на з'ездзе кампазітараў, потым мы перасякаліся на некалькіх урадавых канцэртах. І палі аднаго з выступленняў нашага калектыву Уладзімір Георгіевіч прапанаваў

Калядная трансфігурацыя і салон Міцкевіча

Напярэдадні навагодніх святаў выпадкова натрапіў у сацыяльных сетках на канцэрт вяланчалісткі-шасцікласніцы Гомельскай дзіцячай музычнай школы № 1 імя Пятра Чайкоўскага Паліны Смольнікавай. Шчырасць і ўпэўненасць выканання ўразілі. Таму ў першы працоўны дзень 2019-га звязаўся з кіраўніцтвам названай установы. Намеснік дырэктара па выхавачай рабоце Таццяна Хлыстова патлумачыла, што такіх зорчак, як Паліна Смольнікава (да слова, стыпендыят спецыяльнага фонду Прэзідэнта краіны па падтрымцы таленавітай моладзі) мэтанакіравана “запальвае” педагог Наталля Кулай. Амаль усе яе выхаванцы працягваюць вучобу па спецыяльнасці, а вяланчалістная школа Кулай лічыцца ці не лепшай у вобласці.

Яўген РАГІН

Мы дамовіліся, што пра вяланчалістак з Гомельскай дзіцячай музычнай школы № 1 варта напісаць больш падрабязны артыкул. Намеснік кіраўніка школы Таццяна Хлыстова паабяцала паспрабаваць. Вось будзе цудоўна, калі неўзабаве такі матэрыял з’явіцца на старонках “К”! Нам, паверце, хранічна не стае шчырых, нязмушаных расповедаў ад імя работнікаў культуры пра сваіх калег. У такіх выпадках, як мне падаецца, больш аб’ёма вылісваецца кухня творцы. Схематычныя і стандартныя замаляўкі трапляюцца, а вольна сапраўды яркіх партрэтаў амаль няма. Успрымаю гэта як сваю асабістую прафесійную недапрацоўку. Дапамагайце, калі ласка, выпраўляць сітуацыю.

Асноўнай тэмай сённяшніх лістоў, безумоўна, застаюцца навагоднія свята. Пра іх мы атрымалі ліст і з аддзела метадычнай работы Ашмянскага РЦК. Ялінка-прыгажуня сабрала вакол сябе не толькі гараджан (дарослых ды дзяцей), але і жыхароў вёсак і аграгарадкоў — такіх, як Гальшаны, Граўжышкі, Станцыя Ашмяны, Жупраны. Усе ахвотныя маглі патанцаваць са Снягуркай ды паўдзельнічаць у тэатралізацыях.

І бібліятэкары Ашмяншчыны не спяць у шапку. Загадчык аддзела абслугоўвання і інфармацыі раённай бібліятэкі Святлана Галінская распавядае: “Аббылося чарговае пасяджэнне клуба “Сустрэча”, прымержаванае да Дома малой радзімы. На пасяджэнне былі запрошаны краязнаўца з Гальшан Валыціна Лабуніна, кіраўнік народнага гісторыка-краязнаўчага музея Кальчуніцкага сярэдняй школы Таццяна Давідовіч, дырэктар Ашмянскага краязнаўчага музея імя Францішка Багушэвіча Настасся Наві-

кая, а таксама чытачы бібліятэкі. Гаворка ішла пра славетых землякоў, краязнаўцаў. Была прадэманстравана ўнікальная калекцыя фотаздымкаў”.

Літаратар Мікалай Салаўцоў піша пра тое, як праце рэзідэнцыя Дзеда Мароза ў Чавускім раёне. А размешчана яна ля рэчкі Проня паблізу вёскі Прылёпаўка. Паліўнічны комплекс так і называецца “Ля Проні”. Сезон быў распачаты 24 снежня. Працуюць тут работнікі клубнай і бібліятэчнай сістэм. Рэзідэнцыя карыстаецца вялікім попытам і ніколі не пустуе.

А вольна меркаванне метадыста цэнтральнай раённай бібліятэкі імя Івана Пехчэрава Клімавіцкай бібліятэчнай сеткі Юліяны Клімянковай. Яна ўпэўнена, што Новы год — самае загадкавае свята, таму і бібліятэка гэтымі днямі павінна пераўтварыцца ў казку. Чытачам прапановаліся лялечныя спектаклі на чарадзейнай тэмы. Баба Яга вучыла наведвальнікаў тэхніцы жанглівання мячамі. А бібліятэкары разам з чытачамі складалі Чароўную кнігу з прадказаннямі будучыні.

У казку пераўтварылася і Навагрудская раённая бібліятэка. Загадчык аддзела па абслугоўванні дзіцячага чытача Вольга Фядотава распавядае: Раману “Гары Потэр і таямныя пакоі” Джэджан Роўлінг сёлета споўнілася 20 гадоў. У нашым фондзе — 13 экзэмпляраў твора, ён у дзяцей — адзін з любімых. Таму падчас кніжнага юбілея было абвешчана бібліятэкарнае, а ўстаноўка стала Бібліятэкай Чарадзейства. Прайшлі ўрокі зелеварання, заклінання, трансфігурацыі, прадракання...”

Работнікі філіялаў Лідскага цэнтра культуры пераарганізавалі ў калядоўшчыкаў і адправіліся разам з удзельнікамі мастацкай самадзейнасці ў вандроўку па Лідчыне. Жыхарам аграгарадкоў Тарнова, Гуды, Беліца, вёскі Мінойты давалася стаць непасрэднымі ўдзельнікамі народнага свята.

На здымках:

- 1 Цымбальны аркестр — гонар Смаргоншчыны.
- 2 Зімовыя забавы Дзятлаўшчыны.
- 3 Якія толькі цуды не адбываюцца ў філіяле № 4 Магілёўскай гарадской бібліятэкі!
- 4 Навагоднія ранішнікі ў Ашмянах...
- 5 ...і Клімавічах.

А вольна ліст загадчыка сектара пазастаўшанага абслугоўвання насельніцтва Гродзенскага раённага культурна-інфармацыйнага цэнтра Карыны Ошвы. Аўтарка паведамляе, што аўтабібліятэка цягам года працавала не толькі давала чытача выключна напружана: не толькі давала чытача кнігамі ды часопісамі, але і ладзіла самыя розныя мерапрыемствы. Да прыкладу, дапамагала арганізоўваць лютэўскія выбары ў мясцовыя Саветы дэпутатаў. На Аўгустоўскім канале ўдзельнічала ў фэсце творчасці бібліятэкараў, адкрыўшы імпрывізаваную чытальную залу. А ў дамах-інтэрнатах ладзіліся гутаркі на самую розную тэматыку.

У Доме-музеі Адама Міцкевіча ў Навагрудку прайшоў калядны літаратурна-музычны салон. З дапамогай аўдыёвізуальных сродкаў можна было пазнаёміцца са шляхецкім бытам і баўленнем часу. Гучалі, натуральна, і вершы Адама Міцкевіча. А перад гэтай дзеяй, паведамляе дырэктар установы прэзентаваў мастацкую выставу “Vector: Праз стагоддзі да сучаснасці”. Сваё разуменне адзінства мінуўшчыны і будучыні, вялікага шляху, які прайшлі нашы продкі, і яго ўплыў на перспектывы сучаснага творчага працэсу прапануюць больш за 20 мастакоў.

А вольна тэма Міцкевіча — праз перспектыву бібліятэчнага бачання. У Лідскай раённай бібліятэцы імя Янкі Купалы адбыліся літаратурна-музычныя зазімкі “Ты стаў і вечнай славай Беларусі...”, прымеркаваныя да 220-годдзя з дня нараджэння паэта. Прысутныя прагледзелі відэаролік з баладай “Свіцязянка”, паслухалі музычныя кампазіцыі на польскай і беларускай мовах.

Загадчык аддзела бібліятэчнага маркетынгу Лідскай раённай бібліятэкі Дар’я Марцінкевіч

распавядае і яшчэ пра адну цудоўную ініцыятыву — уласны літаратурны конкурс “Дарослыя — дзеціям”, які адбыўся ўжо ў трэці раз. Ён мае імя Веры Навішай — кіраўніка Лідскай прыватнай жаночай гімназіі на пачатку ХХ стагоддзя, аўтаркі некалькіх зборнікаў празічных твораў для дзяцей. У конкурсе бралі ўдзел не толькі аматары, але і паэты, празаікі з пэўным досведам. Першае месца заняў Алесь Мацулевіч (імянацыя “Паэзія”).

Са Смаргонскага РЦК паведамляюць: 76 гадоў споўнілася Кіры Радзівонавай. З днём нараджэння яе павіншавалі работнікі сектара культуры і вольнага часу “Залескі дом культуры” разам з вакальнай групай ансамбля “Заляснянка”. Аўтары сцвярджаюць, што віншаванні сталых жыхароў аграгарадка — адна з запатрабаваных форм працы клубных устаноў.

Другі юбілей на Смаргоншчыне звязаны з 70-годдзем творчай дзейнасці аднаго са старэйшых народных калектываў раёна — шымбальнага аркестра імя Аляксандра Дзяржэ. Менавіта Аляксандр Аляксандравіч стварыў дзіцячы калектыв і кіраваў ім амаль 30 гадоў. На юбілейны канцэрт сабраліся колішнія ўдзельнікі аркестра, з’явіліся і прыхільнікі, музыканты з іншых раёнаў. З Мінска прыехаў сын заснавальніка аркестра Мікалай, таксама таленавіты кампазітар.

І апошняя на сёння навіна са Смаргоншчыны. У Вішнеўскім доме культуры прайшла гульня-віктарыя на “Кірмаш здароўя”. Гэта толькі адно з мерапрыемстваў доўгатэрміновага праекта для дзяцей “Культурная субота”.

Загадчык інфармацыйна-сервіснага сектара Магілёўскай гарадской бібліятэкі-філіяла № 4 імя Міхаіла Лермантава Марта Арлова паведамляе, што ва ўстанове адбыўся першы лермантаўскі Le bal masque. Як сцвярджае аўтар, баль-маскарад сабраў шмат гасцей, спонсараў і эмоцый. І справа тут не толькі ва ўважлівым ладзеным паэце. Прысутныя прагледзелі відэаролік з баладай “Свіцязянка”, паслухалі музычныя кампазіцыі на польскай і беларускай мовах.

К

Нягледзячы на спрэс святочны перыяд, у Жытомлю я патрапіў у дзень будзёны. І не толькі даведаўся аб звычайным жыцці ўстаноў культуры ўёска са слоў і кіраўнікоў, але і сам стаў відавочцам таго, як арганізаваны вольны час тутэйшага люду.

Алег КЛІМАЎ,
Мінск — вёска
Жытомля Гродзенскага раёна — Мінск /
Фота аўтара

праз розныя акцыі, звязаныя з друкаваным словам.

— У мяне ёсць чытачы, якім за 80! — з гонарам распавядае спадарыня Размысла. — Ходзіць такая бабулька ўжо ледзь-ледзь, крэчка, вочы кепска бачашь — а, бывае, дашкандыбае да нас, кніжку папросіць. Або мы яе ёй дахаты занясем.

На думку Ліліі Мікалаеўны, вяртанне да літаратуры тых, хто калісьці да яе ставіўся індывідуальна, ужо распачалося, хай сабе і павольна. Такія 30-гадовыя,

ным, выконваюцца, але чытачы ўсё роўна просяць, каб сярод паступленняў “свежага” было больш, каб нават былі перагледжаны нормы — з прыцэлам на іх павелічэнне.

Хвалюе Лілію Размысла і тое, што нярэдка ў професію сталі прыходзіць “людзі з боку”, якія засвоілі яе асновы на спецыяльных курсах:

— Гэта шчасце, калі людзі раптам знаходзяць такім чынам сваё месца, але, мне думаецца, такія выпадковыя сустрэчы часцей выпадковымі і застаюцца —

фальклорны калектыў “Васілічкі”, дзіцячы гурток дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва “Майстрыха”. Дзейнічаюць ва ўстанове і дарослы, і дзіцячы вакальныя гурткі. Усім гэтымі аб’яднаннямі кіруюць чатыры супрацоўнікі, а наведваюць іх агулам 84 чалавекі — з тых шасці соцен, што жывуць у вёсцы.

— Праўда, нашы вакальныя і танцавальныя калектывы выступаюць збоўльшага толькі на раённых імпрэзах, — кажа загадчыца Дома фальклору Галіна

Тарэсу Адамовіч у Беларусі ведае кожны фалькларыст. Ужо хто, як ні яна, святая захоўвае народныя традыцыі ў тым выглядзе, у якім яны дайшлі да нас ад продкаў! А ў колькіх этнаграфічных экспедыцыях яна пабывала, прывозячы з іх сапраўды ўнікальны матэрыял! Рэканструяваны пад яе кіраўніцтвам абрады часцяком з’яўляюцца не проста гэтакімі “выставачнымі” нумарамі, а аб’ядноўваюцца ў вялікія канцэртныя тэматычныя праграмы і нават у спектаклі.

прыйдзе на змену нашым артыстам, бо дзяцей у вёсцы становіцца ўсё меней.

Як, на жаль — і гэта непазбежна — людзей сталага ўзросту. Стаўленне да іх у работнікаў Дома фальклору асаблівае. Для тых, хто яшчэ, як той казаў, на нагах, ладзіцца музычна-літаратурныя вечары. Да тых, хто па стане здароўя з хаты ўжо не выходзіць, “культура” сама прыходзіць у госці — у выглядзе тэатралізаваных і проста віншаванняў з рознымі датамі. Арганізуюцца і выставы

Бібліятэка як аптэка

І КНІГІ, І ЗЁЛКІ,
І ПСІХАТЭРАПЕЎТ

Лілія Размысла амаль 40 гадоў у бібліятэчнай справе і таму мае поўнае права казаць пра яе ў гістарычнай перспектыве:

— Розныя былі часы. Былі, вядома, і лепшыя за цяперашнія, але і, можаце мне паверыць, горшыя. Аднак бібліятэка заўсёды была, ёсць і будзе агменем культуры, ля якога людзі грэюць, лечыць свае сэрцы. Яны ж да нас прыходзяць часам не толькі па кнігу, але і як да псіхатэрапеўтаў — выліць душу. І тады мае “салоны” — літаратурныя гасцінны “У коле сяброў”, якія і сістэматычна праводжу — ператвараюцца ў “вячоркі пра ўсё”. І такія зносіны, паверце, прыносяць мне не меншую асалоду, чым калі сюды прыходзяць па кнігу.

А таксама сюды завітваюць і па лекавыя травы, бо пра сельскай бібліятэцы Жытомлі дзейнічае фіта-аптэка! Лілія Мікалаеўна стала цікавіцца зёлкамі, праслухаўшыся да збоўльва ўласным арганізмам. І такі збор траў для асабістых патрэбаў найперш ператварыўся ў хобі, а затым вынікі сваіх пошукаў спадарыня Размысла стала прапаўняць іншым, адкрыўшы ў бібліятэцы адпаведны куток. Бярэ яна з сабой зёлкі і на вязаныя мэрапрыемствы, распавядаючы пра тое, якія выдатныя травы растуць у родным краі. Як вам такія ўрокі краязнаўства?!

Каб адразу было зразумела, як гэта — “змагання за наведвальнікаў”, Лілія Мікалаеўна прыводзіць такую статыстыку: у савецкія часы ў мясцовай сярэдняй школе вучылася каля трохсот дзяцей, сёння — менш за трыццаць. Даматчыся слухачы зверну паказчыкаў дапамагае, як называе яго загадчыца сельскай бібліятэкі, актыў: тыя жыхары вёскі, што заняты ў яе культурным жыцці. Яны і самі з’яўляюцца пастаяннымі чытачамі, і іншых, менш “залежных” ад чытвання, агітуюць хоць зрэдку да яго далучацца. Агітуюць і размовамі, і на справе —

Жытамлянскі дом фальклору.

Давід Каралькоў: “Трошкі сумнавата ў вёсцы...”

зробіўшы кар’еру і заняўшы тое месца ў грамадстве, да якога яны імкнуліся, цяпер наганяюць упущанае — дачытваюць тое, што некалі не дачыталі. Прычым, дачытваюць і перачытваюць на паперы, бо ў галжэты ўжо нагуляліся. Хочацца ім “натуральнага прадукту”, ад якога пахне друкарскай фарбай. І прывычаўшыся бавіць вольны час з кніжкай, яны пачынаюць рэгулярна прыходзіць у бібліятэку па навінкі: і ў горадзе, куды яны пераехалі, і на малой радзіме — у вёсках, якую яны калі-нікалі ды наведваюць.

— Але навінак хацелася б атрымаваць паболей, — загадчыца без маёй падказкі, сама, пераходзіць да праблем у сваёй працы. — Як і перыёдыкі таксама. Нарматывы па забеспячэнні нас літаратурай, у асноў-

вымушанай працай, а не пакліканнем.

— Ремонт бы яшчэ вам, так? — аглядаю я памяшканне.

— Так, — уздыхае мая суразмоўца і махае рукой...

У ЧАКАННІ НА ДОБРЫ ГУК

Сваю цяперашнюю назву — Жытамлянскі дом фальклору — былы сельскі Дом культуры атрымаў у 2015 годзе. Тады многія раённыя СДК і клубы, дзе асабліва ўвага надавалася фольку, рэарганізавалі ў падобныя дамы. А ва ўстанове, пра якую пойдзе гаворка, традыцыйнай культуры і сапраўды выслана “чырвоная дарожка”. Яе флагманы ў працы ЖДФ — народны тэатр “Матуліна песня”, які ў 2016-м справіў сваё 30-годдзе, узорны

Лілія Размысла прапануе ў бібліятэцы... падлячыцца!

Галіна Міклашэвіч: “З творчасцю ў нас усё добра!”

Міклашэвіч. — Адбор на рэспубліканскія фестывалі па ўсёй Гаралзеншчыне вельмі жорсткі. Але ў “Аўгустоўскім канале ў культуры трох народаў” тэатр “Матуліна песня” ўдзельнічае пастаянна, ездзіць і на “Славянскі базар”, і на “Берагіно”, і ў Польшчу часам выбіраецца.

— Некаторыя фалькларысты прад’яўляюць прэтэнзіі да калектываў падобнага кішталу, — адкрываю я бліц-дыскусію. — Маўляў, яны вольна абыходзіцца з першакрыніцамі, прыносячы ў аўтэнтныя матэрыялы сучасныя песенныя і харэаграфічныя матывы. І тым самым скажочны каранёвае народнае мастацтва.

— Гэта дакладна не пра нас! — усплёскае рукамі Галіна Францаўна. — Галоўнага рэжысёра і заснавальніка “Матуліна песні”

Іх паказваюць ва ўстанове, матэрыяльна-тэхнічная база якой — лядашчая, старэнькая апаратура. Загадчыца спадзяецца, што калі справа дойдзе да рамонту ЖДФ, то абновяць і абсталяванне. Пытанне толькі ў тым, калі канкрэтна да гэтага справа дойдзе. Бо цяпер бывае сорамна перада гасцямі вёскі, якія наведваюць імпрэзы, — гук “падвозіць”. А свае ўжо прывыклі.

Што тычыцца будынка... Тут гісторыя да болю знаёмая: прывесці яго да ладу рукі не даходзіць яшчэ і таму, што ніяк яго не могуць перадаць з балансу на баланс.

— Адносна рамонту ў мяне галава і баліць, а не адносна творчасці, з якой у нас усё добра, — прывянецца загадчыца. — Але баліць і пра тое, хто заўтра

мясцовых майстроў, якія маюць шматгадовы досвед у рамястве.

У Давіда Каралькова яго яшчэ замала. 12-гадовы падлетак свае першыя тры гады жыцця пражыў у Гродне, а затым разам з бацькамі пераехаў у Жытомлю. Мама яго працуе бухгалтарам у аграгарадку Абухава, а тата вучыцца на качагара. З 1-га класа Давід займаецца ў ДOME фальклору. Цяпер ён з’яўляецца ўдзельнікам таго самага калектыву “Васілічкі”. Чаму яго цягне да мастацтва — пры тым, што сярод школьных прадметаў хлапчук вылучае алгебру з геаметрыяй — ён распавядае сам. Літаральна зараз, каментуючы культурнае жыццё вёскі.

Каментарый Давіда КАРАЛЬКОВА:

— У школе нам шмат распавядаюць пра гісторыю нашага краю, і мне цікава даведацца пра яе нешта новае — скажам, пра беларускія народныя песні і танцы. І гэта класна, што ў нас ёсць Дом фальклору, дзе я магу сам іх спяваць і танцаваць. Ці чытаю кнігі? Вядома, але не буду ж я іх цэлы дзень чытаць! Усё ж такі, трохі сумнавата ў нас у вёсцы. Таму і я, і ўсе жыхары Жытомлі з нецярпеннем чакаюць вялікіх святаў, якія ладзіць Дом фальклору. Вось тады ўсё тут ажывае, працянаецца, пра прыгожа апраўленыя ходзіць, вольныя караголы, гуляюць у розныя гульні. А потым зноў неяк усё замірае, і толькі ў нашым ДOME жыццё кіпіць.

“Пішыце пра культуру Жытомля так, як мы вам расказалі, як вы самі яе ўбачылі”, — не раз я чуў такія словы з вуснаў і кіраўнікоў, і “гурткоўцаў” устаноў культуры гэтага паселішча. Напісаў. Думаю, вы ўжо самі зразумелі маё рэзюмэ. Сапраўднай культура ў Жытомлі ёсць, бо ў ёй працуюць неабякавыя людзі. А “чырвоная дарожка” да святаў саткана з будняў. Ці ж не так?

“Лепшыя на фоне астатніх” — або проста лепшыя?

Вынікам тэатральнай дзейнасці не толькі 2018-га, але і ўсёго мінулага двухгоддзя стала чарговая Нацыянальная прэмія. Узнагароды ўручаны, пытанні — засталіся. Не толькі наконт уласна спектакляў і асоб (маўляў, чаму адзначылі тых або гэтых), але і на ўзроўні ўсёй лініі развіцця айчыннага тэатральнага мастацтва. Дакладней, не лініі, а — вектараў. Бо ўжо адно тое, што іх з’явілася адразу некалькі, трэба лічыць прарывам.

Надзея БУНЦЭВІЧ

Адзін з тых вектараў ярка за якой пра сябе ўжо на другой прэміі, калі ўсіх так уражала “Пікавая дама” Гродзенскага тэатра лялек на чале з Алегам Жугдам. Сабраўшы ўзнагароды ледзь не па ўсіх намінацыях, спектакль вымусіў сур’ёзна ставіцца і да абласных тэатраў, і да самога ляльчэнага мастацтва, успрымаючы яго не дзіцячай забаўкай, а самай, бадай, сінтэтычнай, філасофска скіраванай, папраўдзе ўніверсальнай тэатральнай мадэллю, якой падуладны любыя тэмы і сродкі выразнасці.

Сёлета ярка заявілі пра сябе ледзь не ўсе абласныя тэатры. Больш за тое, намяшчалася пэўная тэндэнцыя: менавіта тыя тэатры, што знаходзіцца “па-за межамі МКАД”, пачалі найбольш актыўна запрашаць да сябе маладых рэжысёраў, рабіць стаўку на нечаканыя эксперыментальныя пастаноўкі, а праз гэта — на фестывальна-конкурсныя запрашэнні. Гэта было карысна абодвум бакам. Рэжысёры атрымалі магчымасць “творча разгарнуцца”, тэатры — увагу крытыкаў.

Маладзечна “стрэльна” “Сёстрамі Граі”, прызнаным найлепшым сярэд тэатраў лялек. Брэст — таксама ляльчэнай “Новай зямлёй”, адзначанай за сцэнаграфію Таццяны Нерсісан. Гомель — ляльчэным “Гліхі і Плюх”, за які ўзнагародзілі рэжысёра Юрыя Дзівачова, і “Металам”, пастаўленым у Маладзёжным тэатры Віталем Краччанкам і прызнаным найлепшым сярэд драмспектакляў малой формы. А прапісаная ў Бабруйску “Кропкі на часавай восі” (рэжысёр — Таццяна Траяновіч) перамаглі як найлепшы спектакль па творы сучаснага беларускага аўтара (у далёным выпадку — Дзмітрыя Багаслаўскага).

Прызнацца, далёка не ўсе згаданыя працы можна назваць шэдэўрамі. У некаторых выпадках, здавалася, члены журы наўмысна “выпявалі” тыя тэатры, у якіх апошнім часам пачаліся стану-

чыя зрухі. Яно, можа, і няблага, але важна, каб і самі калектывы разумелі, дзе рэальная асценка выніку, адзе — толькі аванс.

На жаль, не адзначанымі засталіся магілёўскія спектаклі. Але поспех сталічнай ляльчэнай “Калюнай гісторыі” як найлепшага спектакля для дзяцей і юнацтва — гэта прызнанне заслуг галоўнага рэжысёра Магілёўскага тэатра лялек Ігара Казакова. Асабіста для мяне найлепшым спектаклем паводле беларускай драматургіі быў “Скарына” ў пастаноўцы Саўлюса Варнаса. Значная перапрацоўка п’есы Мікалая Рудкоўскага ўзбагаціла апавед яркімі візуальнымі эфектамі на мяжы з цыркавым мастацтвам, глыбока асэнсаванай фаўстаўскай тэмай, праблемнай выбару паміж сямейнымі стасункамі і вытворчымі праблемамі. Пакладзеная ў аснову біяграфія нацыянальнага героя становілася цікавай не адно з асветніцкага пункту гледжання, але і з мастацка-эстэтычнага, філасофскага, сямейна-псіхалагічнага. Але ж Магілёўскі драмтэатр не застаўся без узнагароды: яго дырэктар Андрэй Новікаў быў ушанаваны “за ўклад у мастацтва”.

Дарэчы, гэты калектыв быў адным з самых актыўных па вылучэнні сваіх прац на конкурс. Хаця, на маю думку, і яго спіс не быў поўным: там відэавочна не ставала спектакля “Прага і голад”. Дый іншыя тэатры часам “саромеліся” высоўваць на прэмію папраўдзе добрыя свае спектаклі. Яшчэ і таму, што ўдзел у гэтым конкурсе б’е па фінансах.

Дарэчы, гэты калектыв быў адным з самых актыўных па вылучэнні сваіх прац на конкурс. Хаця, на маю думку, і яго спіс не быў поўным: там відэавочна не ставала спектакля “Прага і голад”. Дый іншыя тэатры часам “саромеліся” высоўваць на прэмію папраўдзе добрыя свае спектаклі. Яшчэ і таму, што ўдзел у гэтым конкурсе б’е па фінансах.

Расіянутаць паказаў на два з паловай месяцы дэзарыентавала публіку. Агульнай зводнай афішы прэміі не было. Яшчэ больш незразумела тое, чаму пры такім шырокім часавым разгортцы некаторыя спектаклі нават адной намінацыі ішлі паралельна, вымшаючы дзяліцца не толькі прыўзняўкай, але і журы. І як пасля гэтага чакаць паўночкі залу?

Тое, што сёлета сярод драмтэатраў у асобную намінацыю былі вылучаны спектаклі малой формы, можна толькі вітаць. Бо разлічаных

на камерную залу пастановак становіцца ўсё больш. Трэба радавацца і таму, што з’явілася намінацыя “эксперыментальны спектакль” — тут прэтэндэнты сапраўды апавядалі статусу Нацыянальнай прэміі. А вось у некаторых іншых намінацыях журы было вымушана абраць “лепшае сярод дрэннага”. Бадай у самай праблемнай зоне апынуліся традыцыйныя “буйныя спектаклі”, разлічаныя на вялікую сцэну. Перамог там, вядома, “Рэвізор”. Але падставай для той перамогі сталі найперш добрыя акцёрскія работы. Віктар Манаеў, адзначаны за ролю Гараднічага, і Павел Харланчук у абліччы Хлестакова, па сутнасці, трымаючы на сабе ўвесь спектакль. Агульная ж эстэтыка прачытання гогаўскай п’есы скіравана ў “эксперыменты” 1980 — 1990-х.

Вядома, мастацтва не можа быць скрозь эксперыментальным — патрэбна і беражлівае захаванне лепшых традыцый. Але талы ўсе складнікі спектакля павінны быць на недасягальнай вышыні, рухаючы тэатральны наперад, а не проста эфектна спалучаючы бяспройшчыны прыёмы.

Увогуле, адзначаных акцёрскіх работ павінна быць больш. Бо адной мужчынскай і жаночай на ўсё драматычны ці музычны спектаклі, не звязаныя на іх розныя намінацыі, — замала. Але тое, што пры такім жорсткім конкурсным адборы вылучылі менавіта Юліяну Міхневіч за ролю Маці ў спектаклі “Опіум”, шмат у

не знайшлі сваіх уладальнікаў прэміі за найлепшую мужчынскую і жаночую ролі ў тэатры лялек. І не таму, што не было каго вылучаць! Проста журы арыентавалася на той высокі ўзровень, які павінна мець прэмія нацыянальнага рангу, а не на тое, што маем “тут і цяпер”. І гэтак жа сумленна, з усёй адказнасцю, у час шчырамоці ўзнагароджвання была аргументавана неабходнасць трансфармацыі гэтай прэміі.

Дзе не хапала эксперыментальнасці, дык гэта ў музычных спектаклях. Выключэнне хіба адно — “Дарожка мая...” Івана Кірчука. Але ён чамусьці паграпіў у беларускую драматургію. “Эксперыментальнай” для нашай опернай сцэны стала і пастаноўка оперы “Багема” знакамітым расійскім рэжысёрам Аляксандрам Цітэлем, справядліва прызнаная лепшым оперным спектаклем.

Што ж да балета, дык і адначасна найлепшым “Вішнёвы сад” Музычнага тэатра, дзе самай цікавай была праца мастацка-пастаноўшчыка Любові Сідзельнікавай, і харэограф Сяргей Мікель, ушанаваны за найлепшую работу пастаноўшчыка ў музычным спектаклі, — пакуль авансы. Пры ўсёй адоранасці і працаздольнасці маладога творцы, гэты балет, папраўдзе найлепшы на фоне астатніх, сведчыць пра відэавочны крызіс жанра. І адначасова пакідае надзею на яго адраджэнне — праз самаг магчымасць для нашай творчай моладзі ставіць новыя спектаклі, вучачыся на ўласных памылках.

Некаторыя прэтэнзіі можна прад’явіць і “Непадалёк ад нормы” тэатра “Тэрыторыя мюзікла”, але прызнанне яго найлепшым у сваёй намінацыі цалкам апраўдана: зварот да сучаснай амерыканскай партытуры, складанай тэмы псіхічнага здароўя, годнае ўвасабленне новых для нас музыкальна-тэатральных абшараў — яшчэ і заклік больш смела эксперыментаваш у гэтай галіне.

Выклікалі ў мяне здзіўленне і пэўныя іншыя пераможцы. Ды ўсё ж галоўны недахоп Нацыянальнай тэатральнай прэміі — гэта яе “двухгадовы цыкл”. Больш мэтазгодна было б паводзіць вынікі кожнага тэатральнага сезона — менавіта сезона, а не года. І сыходзіць трэба не з колькасці намінацый, на якія знайшліся грошы, а з колькасці добрых спектакляў і асобных тэатральных прац. Ну, а пра тое, што прэтэндэнты на ўзнагароды павінны вылучацца крытыкамі, давядзенымі ў тэатральныя працэсы — а не самімі калектывамі, сыходзіць з іх амбіцый і фінансаў — гаворыцца штуроу. Толькі пакуль безвынікова.

Спрэчкі вакол леташняга тэатральнага спаборніцтва не прытушыў нават карагод калядных святаў. У прафесійных колах ізноў паўстаюць шматлікія пытанні. Некаторыя з іх агучваюць на старонках “К” члены журы Нацыянальнай тэатральнай прэміі.

Настасся ПАНКРАТАВА

Аляксей ЛЯЛЯЎСКІ. галоўны рэжысёр Беларускага дзяржаўнага тэатра лялек, заслужаны дзеяч мастацтваў Рэспублікі Беларусь, член журы секцыі тэатра лялек:

— У нашай секцыі самай спрэчнай тэмай стала рашэнне журы не прысуджаць прэмію за найлепшыя жаночую і мужчынскую ролі. Адрэзу падкрэслілі: такі вердыкт ніколі не прымяняўся ўнёска акцёраў. Проста тут нашая судзейская калегія трапіла ў пастку, з якой цяжка было выбрацца. Узгадаем, як праходзіла першыя дзве Нацыянальныя тэатральныя прэміі: талы конкурс не меў падзелу на секцыі па відах тэатральнага мастацтва, таму і фармулёўкі для намінацый падбіраліся ўніверсальныя. У склад журы ўваходзілі прадстаўнікі кожнага беларускага тэатра. Добра яно вырашыла ці для кагосьці не вельмі — талы так востра, як сёння, не абмяркоўвалася, бо рашэнне прымаўся калектывна тэатральнай грамадасцю.

Потым арганізатарамі было вырашана праводзіць конкурс па секцыях, пасля чаго адбыўся шэраг фармальных зменаў. Скажам, для тэатра лялек намінацыі былі проста скапіраваны з палажэння для драматычнага тэатра. Усё б нічога, але ляльчэнае мастацтва ў Беларусі развіваецца дынамічна — і, як мне падаецца, паспяхова дык у слуханым кірунку. Таму старыя фармулёўкі ніяк да яго не класцяца. Што рабіць з “найлепшай мужчынскай роллю”, калі акцёр працуе з жаночым воўдзіць тры чалавекі? Тэатр лялек — мастацтва калектывнае, сучасныя рэжысёры ўсё часцей бяруць п’есы без ярка выяўленай сістэмы дзейных асоб. Атрымліваецца, што традыцыйны спектакль больш апавядае палажэнні рэспубліканскага конкурсу і знаходзіцца ў заведана выйгрышным палажэнні. Аднак ці гэта правільна?

Выход з сітуацыі толькі адзін: зрабіць палажэнне для секцыі тэатра лялек больш рухомым, каб у працэсе работы журы мела магчымасць карктаваць намінацыі. Напрыклад, адзначыць найлепшую акцёрскую работу (без згадкі пра ролі). Калі тэатр лялек з’яўляецца

чым сімптома- тычна. Бо ў гэтым бачыцца не толькі прызнанне таленту артыстыкі, але і вызначэнне шляху, па якім павінна рухацца беларускае акцёрскае майстэрства. А менавіта — адходзіць ад тэатральнай вямукі, засвойваць натуральнасць маўлення і паводзін персанажаў, што бывае значна складаней, чым “крыўляцца” на сцэне.

Магчыма, надальней трэба прадугледзець і магчымасць “перакідваць” некаторыя прэміі з адной намінацыі ў другую. Сёлета, да прыкладу,

К

Драматургія Нацпрэміі: як пазбавіцца ад міны заапаволенага дзеяння?

фігуратыўным, то чаму б не ўзнагародзіць за найлепшую анімацыю? Ізноў жа, для калектыўнай працы неабходна намінацыя за найлепшы акцёрскі ансамбль. Вось гэтыя рэчы мне падаюцца вельмі важнымі, калі мы працягваем вылучаць на Нацпрэміі асобныя тэатральныя секцыі. Інакш і адборачная камісія, і журы, якім бы яно ні было — прызначаным, выбарчым, прадстаўнічым — трапляюць у пракраставы локжак. Меркаванне не толькі маё: у гэтым жа рэчышчы выказваліся і многія калегі.

Падчас работы ў журы ўзнікала шмат пытанняў і па іншых намінацыях. Скажам, як ацэньваць найлепшую працу сцэнографі, калі ў тэатры лялек акрамя сцэнаграфіі важным складнікам з’яўляюцца самі лялькі і іх канструкцыя, аб’екты, фігуры? Можна, варта змяніць фармулёўку на “Найлепшая праца мастака”?

Пры абмеркаванні павісла рытарычнае пытанне: чаму для тэатра лялек няма намінацыі “Найлепшы кампазітар”? Кампазітар з’яўляецца такім жа ўдзельнікам творчага працэсу, як і ўсе астатнія. Так, у

Першыя дзве прэміі, канешне, мелі свае недахопы, але яны былі абсалютна зразумелыя па канструкцыі. Цяпер жа не хапае праявістасці самой сістэмы дзеяння. Чаму вялікім сакрэтам з’яўляецца спіс членаў адборачных камісій і журы? Ды і я даведаўся пра сваё прызначэнне практычна на пачатку працы... І чаму ў журы былі ўключаны прадстаўнікі толькі двух тэатраў лялек нашай краіны? Лагічна было б паклікаць хаця б таго ж Алега Жугжду. Упэўнены, трэба дадаваць у журы прадстаўнікоў нестальных тэатраў. Тады не ўзнікла б такога негатыву, як летася. А гэта — міна заапаволенага дзеяння.

Калі Нацпрэмія будавалася паводле лякалаў “Залатой маскі”, дык трэба ўзяць увесь алгарытм: у расійскіх калег спачатку з’яўляюцца ў адкрытым доступе спісы адборачных камісій, потым пачынаюцца прагляды і вылучэнне. Было б лепш, каб нашы камісіі самі хадзілі ў тэатры і прапаноўвалі спектаклі, бо ў тэатра можа быць суб’ектыўнае меркаванне, што вылучаць. Пасля — абвясціць склад журы і фіналістаў — пры-

Антаніна КАРПІЛАВА, загадчык аддзела экранных мастацтваў Цэнтра даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры НАН Беларусі, старшыня журы секцыі музычнага тэатра:

— Штораз да Нацыянальнай тэатральнай прэміі збіраецца новы склад судзейскіх камісій. Такі падыход мае свае плюсы, і ўсё ж з-за пастаяннай ратацыі нельга пабачыць сістэмныя праблемы. У цэлым у мяне няма вялікіх прэтэнзій да арганізацыі работы журы. Абмеркаванні праходзілі вельмі годна. У сваіх рашэннях мы адштурхоўваліся ад інструкцыі

“ Нам вельмі не хапае музычных тэатраў у абласных цэнтрах. Заўсёды было крыху смешна, што ў адпаведнай секцыі спаборнічалі паміж сабой усяго два тэатры.

конкуруе, дзе былі распісаны крытэрыі выбару пераможцаў. І ўсё ж не трэба забываць, што жывіць стала рухаецца наперад, таму і інструкцыя павінна дапускаць варыятыўнасць тлумачэнняў, даваць магчымасць больш гнуткай градацыі. Прыкладам, летася мы пабачылі цудоўных дырэжораў, але адначасна іх не змаглі, бо няма адпаведнай намінацыі.

Некалькі гадоў запар гаварылі, што не хапае намінацыі “Найлепшы кампазітар”. Аднак гэтым разам яна была неактуальная, інакш яе давялося б прысуджаць Пучыні. Канкурэнцыі сярод айчынных аўтараў не назіралася. Але да наступнага конкурсу сітуацыя можа змяніцца, таму хацелася б мець магчымасць прыбіраць ці дадаваць намінацыі, калі ў працэсе прагляду спектакляў узнікае ў гэтым неабходнасць.

Журы секцыі тэатра драмы асмельілася ўвесці дадатковую колькасць намінантаў. У выніку на прэмію за найлепшую жаночую ролю прэтэндавала ажно 14 актрыс. У нас у гэтым неабходнасці не было. У аналагічным спісе ў секцыі музычнага тэатра мяне здзівіла іншае: у адзін шэраг з’явілі і артыстаў балета, і вакалістаў, і акцёраў мюзіклаў і апэрт. Паладзіць, на кожны жанр можна было б зрабіць асобную намінацыю.

Канешне, паўстае пытанне пра тое, чаму па сённяшнім палажэнні менавіта тэатры вылучаюць спектаклі і намінантаў. Тут нядрэны быў бы аб’ектыўны погляд, бо ў незалежнай адборачнай камісіі можа быць і іншае меркаванне. Напрыклад, падчас паслядзейняга журы заходзіла размова пра Станіслава Трыфанава, які зрабіў шыкоўную партыю Скарыпія ў “Тоска”. На мой погляд, ён проста зрабіў гэты спектакль, але тэатр яго не вылучыў, таму мы не маглі разглядаць гэтую кандыда-

туру. І тут хочацца падзякаваць адборачнай камісіі за іх працу! У мяне часам узніклі пытанні, але разумею, што ў далдзеных умовах ім спраўды нялёгка было працаваць. Дакладна ведаю: палемікі падчас іх галасавання было ня-мала.

Мяне крыху засмучае закрытасць і непразрыстасць інфармацыі пра спісы прэтэндэнтаў на асабістыя намінацыі (у свабодным доступе была інфармацыя толькі пра спектаклі-фіналісты — Н.П.) і членаў журы. У нашай секцыі прапавалі выбітныя людзі — я ніколі не думала, што буду мець гонар узначаліць такое прадстаўнічае, яркае, прафесійнае журы! Валянцін Елізар’еў, Наталія Карчэўская, акая прыйшла да нас яшчэ першым прарэктарам БДУКіМ, Наталія Гайда, Юрый Гільзюк, Вячаслаў Кузняцоў, Настася Масквана, Кацярына Фадзеева, Уладзімір Рылатка, Аляксандр Вавілаў — у кожнага за плячыма столькі дасягненняў, кожны з іх — гэта багачце нашай краіны! Хаця, магчыма, трэба было ўраўнаважыць гэты спіс прадстаўнікамі розных тэатраў.

Нам вельмі не хапае музычных тэатраў у абласных цэнтрах. Заўсёды было крыху смешна, што ў адпаведнай секцыі спаборнічалі паміж сабой усяго два тэатры. Таму хачу падкрэсліць галоўную пазітыўную года — урэшце рэшт з’явіўся канкурэнт: “Тэрыторыя мюзікла”. У гэтым тэатры віруе жывая думка, ён нарэшце прынёс на музычную сцэну тэматыку, набліжаную да сённяшняга дня. Іх мюзікл стаў падзеяй, таму мы не маглі яго не адзначаць.

Нацпрэмія — 2018 падкрэсліла тэму малодасці. Найлепшым пастаноўшчыкам быў прызнаны Сяргей Мікель. Яго ж “Вішнёвы сад” — найлепшы балет. Некааторы перапыталі: ці не зарана да-лі? Спектакль, магчыма, не надта стэлы, але, на погляд журы, ён

вельмі жывы, у нечым — эксперыментальны. Мы пабачылі перспектывага творцу, які і ў сваіх працах яскрава выяўляе сувязь з рэчаіснасцю. Я веру ў адзінкавы талент: менавіта індывідуальнасці рухаюць нацыянальнае мастацтва. Дзякуючы Нацыянальнай тэатральнай прэміі мы можам бачыць і — хочацца верыць — раскручваць маладыя таленты.

Для мяне фінальны этап ішоў па прыныце крэшчэнда. Калі першыя спектаклі выклікалі неадназначныя ўражанні, то да фіналу выслепала адчуванне трыумфу мастацтва (прабачце за гучныя словы). Засмуціла толькі адно: летася тэрміны правядзення Нацпрэміі супалі з традыцыйным Каляданым оперным форумам Вялікага тэатра Беларусі, таму журы давялося глядзець намінаваныя спектаклі з удзелам запрошаных салістаў. Зразумела, з адной — дзвюх рэпетыцый цяжка зайсці ў мізансцэны, бо тканіна спектакля вельмі тонкая.

Лічу, што рашэнні журы ў секцыі музычнага тэатра абсалютна справядлівыя. Усё вырашалася калегіяльна, большасцю галасоў. Дарчы, унутры камісіі не ўзнікла спрэчкі ні па адным з пераможцаў!

Ведаю, часта мусіруецца пытанне пра прыз глядацкіх сімпатый. На мой погляд, думка годная. Тут нават можна абысціся без грашованага складніка. Сёння нескладана зладзіць галасаванне ў інтэрнэце, правесці гучную кампанію ў сацсетках. Заснаванне такой намінацыі дапамагло б прывабіць спраўды шырокае кола глядачоў да разгляду спектакляў, вылучаных на Нацпрэмію. Упэўнена, колькасць пустых месцаў у залах скарацілася б. На паказва нашай секцыі пустаць і так не адчувалася, але ведаю, што шэраг іншых намінантаў выходзілі далёка не на поўныя залы.

На заключным пасяджэнні нашай камісіі я гаварыла, што музычны тэатр пражывае няпростае час, таму сёння трэба шукаць эфектыўныя маркетынгавыя хады, шчыльна задзейнічаць менеджмент. Тэатрам нельга сядзець і чакаць, што да іх прыйдуць: яны павінны самі ладзіць рэкламныя трукі, працаваць з глядачом. Дазвольце мне параўнаць з айчынным кінематографам. Паглядзіце, як моцна прагучаў у пракасе фільм “Крышталь” Дар’і Жук. Народ валіў у кінатэатры, бо была шыкоўна пабудавана рэкламная кампанія.

Паглядзіце, я працуюць прыватнікі. Каманда Цэнтра візуальных і выканаўчых мастацтваў “Арт карпаратыў” за многа месяцаў наперад пачынае раскручваць і “ТЭАРТ”, і “Лістапад”: рассяжкі, білборды, афішы, прэс-канферэнцыі, круглыя сталы... Нацыянальнай тэатральнай прэміі пакуль не хапае такога грантоўнага падыходу да арганізацыі і прасоўвання.

“ Няجو ў нас так дрэнна працуюць тэатры, што прэмію трэба праводзіць раз на два гады? Штогадова кожны з тэатраў лялек выпускае не менш за тры прэм’еры на год, з іх адна — дзве годныя дзяржаўнай узнагароды. Тады можна адбіраць у шорт-ліст не некалькі дзясяткаў спектакляў, бо іх накапілася за два гады мноства, а 10 — 12.

беларускіх драматычных тэатрах шмат пастановак ідзе з саўндтрэкам на падборцы. Але, да нашай раліцы, у большасці спектакляў айчынных тэатраў лялек гучыць спецыяльна замовленая музыка.

Хтосьці значыць, што павелічэнне колькасці намінацыі пачынае дадатковае фінансаванне. Я ж даўно гавару, што рэспубліканскі конкурсы і не павінны вырашаць грашованае пытанне (гэта ж не сацыяльная дапамога ці прэмія да заробку!). У Нацыянальнай тэатральнай іншы статус і трэба прыкласці ўсе высілкі, каб удзельнічаць у ёй было прэстыжна.

Ёсць праблемы, якія не навідавоку для публікі, але дакладна не ідуць на карысць конкурсу. Пры цяперашнім парадку рочаў людзі працуюць у журы ў вольны ад ролы час. Калі ж у чалавек рэлежы, лекцыі і гэтак далей, на якой афішайнай падставе ён усё кіне і пойдзе глядзець намінаваныя спектаклі? Мне падаецца, што далдзены аспект павінны быць сфармуляваны і прапісаны ў палажэнні, каб члены журы мелі магчымасць прадставіць нейкі афішайны дакумент, які б дазволіў ім сыходзіць з працы на прагляды. Тады не будзе рэзюмё пра незразумелае галасаванне, калі з немагага спісу “судзіць” на конкурсным паказе бачылі ўсяго пару чалавек.

чым, не толькі спектаклі, але і прэтэндэнтаў на асабістыя намінацыі. Папраўдзе, мяне здзіўляе патрабаванне адбіраць фіналістаў па відэа: атрымліваецца, калі ў тэатры няма добрага відэааператара, то спектакль аўтаматычна не трапіць ва ўдзельнікі.

І яшчэ адзін момант, пра які я даўно гавару: няжо ў нас так дрэнна працуюць тэатры, што прэмію трэба праводзіць раз на два гады? Штогадова кожны з тэатраў лялек выпускае не менш за тры прэм’еры на год, з іх адна — дзве годныя дзяржаўнай узнагароды. Тады можна адбіраць у шорт-ліст не некалькі дзясяткаў спектакляў, бо іх накапілася за два гады мноства, а 10 — 12. Леташні фінал, які расцягнуўся на два з паловай месяцы — пагадзіцеся, не лепшы варыянт: пакуль дайшоў да апошняга спектакля, пра першы можна было ўжо і забыць. Між іншым, і самі намінацыі не ў роўных умовах: шмат пастановак, якія ў невялікіх тэатрах ужо адыграныя, павінны сапернічаць з нядаўна зробленымі спектаклямі, што знаходзяцца на сваім творчым піку.

Як бачым, спрэчныя пытанніў шмат. Наш тэатр прапануе калегам з рэгіёнаў выказацца разам, каб донесці сваю пазіцыю да Міністэрства культуры. Магчыма, арганізатарам якраз не хапае досведу працтыкаў.

Гераізм без бравурнай рыторыкі

Апагеям святкавання 75-годдзя вызвалення Беларусі ад нямецкіх захопнікаў, натуральна, стане 3 ліпеня. Але многія нашы гарады адзначылі гэты юбілей куды раней. Яшчэ 23 верасня 1943 года падчас фарсіравання Дняпра савецкія авангарды увайшлі ў першы населены пункт БССР — пасёлак Камарын (цяпер у Брагінскім раёне). А да лютага наступнага 1944 года была вызваленая пятая частка тэрыторыі сённяшняй Беларусі з двума тагачаснымі абласнымі цэнтрамі — Гомелем і Мазыром. Дарэчы, у бах на подступах да апошняга быў цяжка паранены і знакаміты сёння мастак Леанід Шчамялёў. Пра першы этап вызвалення нашага краю, які папярэднічаў знакамітай аперацыі “Баграціён”, распавядае выстава ў Беларускам дзяржаўным музеі гісторыі Вялікай Айчыннай вайны. Як патлумачыла загадчыца навукова-экспазіцыйнага аддзела музея Святлана Прыбыш, яе назва — “Мы ідзём да цябе, Беларусь” — узятая з перадавіцы фронтавой газеты “За Радзіму”, якая распаўсюджвалася сярод байцоў увосень 1943 года.

Антон РУДАК / Фота Сяргея ЖДАНОВІЧА

ВОБРАЗ ВЫЗВАЛІЦЕЛЯ

У першай частцы экспазіцыі ўвагу адразу прыцягвае карціна падзабытага беларускага мастака Яўгена Красоўскага “Салют паўшаму герою”. Твор гэты адметны хача б па адной прычыне: напісаны ён быў непасрэдна падчас вайны, у 1942 годзе, калі аўтар актыўна супрацоўнічаў з рэдакцыяй газеты “Раздавім фашысскую гадзіну”. А побач — яшчэ больш кранальныя мастацкія сведчанні таго часу: замалёўкі, якія рабіліся непасрэдна на фронце. Гэта побытавыя сюжэты і партрэты баявых сяброў-аднапалчанцаў.

Але цэнтральнае месца ў гэтай частцы экспазіцыі займае карціна “Салдат” украінскага мастака-баталіста Віктара Палтаўца, якая паказвае стомленага баямі савецкага воіна ў шынялі. Побач змешчаны верш Пімена Панчанкі 1943 года — “Байду, які першы ступіў на беларускую зямлю”: “*Не знаю, хто ты — баявы ураец // Ці дужы, каранасты сібірак...*”

Зрэшты, такім салдатам цалкам мог стаць і беларус. Напрыклад, разведчык Уладзімір Рабцэвіч, які перад вайной скончыў дзевяць класаў школы ў Мінску, пайшоў на фронт і загінуў пад Лёзна. Бадай, вост і ўсе звесткі пра яго — не захавалася нават фотаздымка! Ёсць толькі пару асабістых рэчаў — хустка і членскі білет Асавіяхіма. Яны пасля вайны былі перададзены ў музей школьнай сяброўкай байца Неаніі Гудэвай, якая і сама ў 16 гадоў стала ўдзельніцай мінскага падполля. Такім чынам, сама гісторыя некаторых экспанатаў выставы яшчэ глыбей раскрывае велічнасць подзвігу і ўзаемазвязь паміж воінамі і мірнымі жыхарамі Беларусі, якія разам прыкладалі свае высілкі для вызвалення краіны.

Размешчаныя ў вітрынах музейныя прадметы дапамагаюць раскрыць асновы для ўсёй выставы вобраз — салдата-вызваліцеля. Тут можна ўбачыць шынель, боты, рэчывы мяшок, каску і біклягу, а таксама пісталеты-кулямёты Шпагіна і Судаява — усё, чым былі экіпіраваны і ўзброены тэя байцы, якія ўвосень 1943 года першымі ступілі на беларускую зямлю.

Тут жа — санітарная сумка і медыцынскія інструменты медсястры. Асобная ўвага надаецца по-

стаці жанчыны як актыўнай удзельніцы ваенных падзей — і гэта адно з найбольш удалых рашэнняў, рэалізаваных у экспазіцыі. Адна з гэтых постацяў — старшы сяржант медыцыйскай службы Зінаіда Самсонава, якая загінула пад Даманавічамі напрыканцы студзеня 1944 года і пахаваная ў пасёлку Азарычы. Тая самая “Зінка”, якой яе аднапалчанка, знакамітая ў будучым руская паэтка Юлія Друніна прысвяціла такія радкі:

*Зінка нас повела в атаку.
Мы пробілись по черной ржи,
По воронкам и буеракам
Через смертные рубежи.*

А вось жаночыя боцікі, якія знаходзяцца побач з грубым шынялём, служылі адымысловай пагрэбе. Старшаму сяржанту медыцынскай службы Марыі Пішчугінай іх выдалі адымыслова для выступу ў канцэртах фронтавой самадзейнасці перад параненымі ў шпіталях.

З РОЗНЫХ НАРОДАЎ

Прадстаўлены ў экспазіцыі і цэлы шэраг асабістых рэчаў памочніка начальніка штаба палка 16-й літоўскай дывізіі А. К. Кузуба — былога супрацоўніка музея. Сярод іх бадай найбольш незвычайным падаецца руска-літоўскі размоўнік,

які афіцэр склаў падчас вызвалення Літвы ў 1944 годзе. Гэты экспанат адсылае гледача да цікавай тэмы міжнацыянальных стасункаў — як унутры самой Чырвонай арміі, так і паміж байцамі і насельніцтвам яшчэ нядаўна акупаваных тэрыторый.

У тых падраздзяленнях, якія вызвалі Беларусі, служылі прадстаўнікі самых розных народаў. Напрыклад, у згаданай 16-й дывізіі, якая мела назву літоўскай, літоўцамі насамрэч былі крыху больш за трынаццаць салдат, каля траціны складалі рускія і яшчэ траціну — яўрэі. Невядома, ці Кузуб склаў свой размоўнік паводле гутарак з аднапалчанамі або цывільным насельніцтвам. Але, натуральна, базаве веданне літоўскай мовы дапамагло яму ў зносінах з жыхарамі вызваленнай Прыбалтыкі.

Яшчэ адзін сімвал, які падрэсплівае ролю розных нацыянальнасцяў у вызваленні Беларусі — змешчаны ў асобнай вітрыне дыван з вытаным партрэтам Героя Савецкага Саюза туркмена Араза Анаева, які перадаў музею ў 1979 годзе ягоны пямяннік. Гэты гвардыі старшыня загінуў у кастрычніку 1943-га падчас гарачых баёў на камарынскім плацдарме. Сёння яго імем названа вуліца ў Мінску.

Фрагменты экспазіцыі.

РЭЧЫ І ЛЕСЫ

На выставе ёсць папраўдзе ўнікальныя артэфакты — напрыклад, пашкоджаная асколкам фотакартка нампагіта 31-й гвардзейскай Віцебскай стралковай дывізіі У. Дзіброва. Ад смерці афіцэра выратаваў ордэн, у які і патрапіў асколак.

Асабістыя рэчы ўдзельнікаў вызвалення Беларусі перадавалі ў музей не толькі самі франтавікі альбо іх родныя ці блізкія. Часам такія каштоўныя прадметы адшукваліся выпадкова. Так, у экспазіцыі прадстаўлены пісталет, ордэн “Чырвоная Зорка” і нагрудны знак “Гвардыя”, знойдзены ў 1959 годзе ў Аршанскім раёне пры здабычы торфу. Гэтыя рэчы належалі лётчыку-знішчальніку П.П. Касарыкаву і чырвонаармейцу С.І. Карунскаму. Побач можна пабачыць гадзіннік, які быў выпадкова знойдзены школьнікам проста на вуліцы ў Оршы ў 1974 годзе. Пасля таго, як пра знаходку напісала тагачасная прэса, адгукнуўся і яго ўладальнік — былы ваісковы аўтамеханік А.М. Мачульскі.

Гісторыя гэтых экспанатаў нагадае, што хача пасля вайны мінула ўжо шмат гадоў, але і сёння зямля Беларусі працягвае хаваць нямала яе слядоў, здатых распавесці нам пра людзей, якія ўдзельнічалі ў вызваленні нашай краіны.

Кампазіцыйным цэнтрам усёй выставы з’яўляецца мастацкая інсталіяцыя мастака Віктара Чуглава “Дом беларуса”, што сімвалічна паказвае сялянскую хату, за якую і змагаліся савецкія воіны. Побач змешчаныя здымкі, зробленыя ў вызваленных гарадах і вёсках — сляды ваенных разбурэнняў, зверствы нацыстаў, сустрэча людзьмі салдат Чырвонай арміі...

Тут жа можна ўбачыць карціну Аляксея Панцока-Жукоўскага “Салдатка”, напісаную ўжо ў 1990-я гады: старая, якая, гледзячы ў акно, перачытвае фронтавыя лісты мужа, што не вярнуўся дадому. Ды і самі сюжэты і назвы іншых мастацкіх твораў (“Па дарозе вайны”, “Апошні снарад” і гэтак далей) адлюстроўваюць пераважна жывасці і нягоды вайны, такім чынам яшчэ больш падрэспліваючы героіку вызвалення.

Варта адзначыць, што яе выйленне на выставе дасягаецца ў

немайой ступені праз падрэспліванне тых страў і нягодаў, якія зведала краіна ў гады вайны. Такое вырашэнне экспазіцыі спрыяе большаму пагружэнню гледача ў тагачасныя рэаліі і ўсведамленню розных бакоў ваеннай рэчаіснасці — у тым ліку і тых, якія на працягу доўгіх гадоў прыглушліся бравурнай рыторыкай.

Заўважнае месца на выставе займаюць прыватныя лісты — яны раскрываюць рэаліі тых дзён. Тут можна пабачыць не толькі знакамітыя “трохкутнікі”, але і допісы, якія дасылалі салдатам на фронт іх родныя і блізкія. Лёс жыхару нашага края раскрыты на прыкладзе сям’і капітана Івана Яфрэмава. Ён нарадзіўся на Гаралоччыне, пайшоў у войска яшчэ ў 1939 годзе і з таго часу не бываў на радзіме. Калі пачалося вызваленне Беларусі, Яфрэмаў стаў атрымліваць лісты ад родных. Высветлілася, што з усёй яго сям’і ацалеў толькі малодшы брат. А башкі і два іншыя браты загінулі: хто ад тыфу, хто ад ранаў падчас баёў, хто ад нямецкіх мінаў.

Да безумоўных плюсаў выставы варта аднесці паказ ваеннай рэчаіснасці праз лёсы канкрэтных удзельнікаў вызвалення Беларусі, а таксама акцэнт на гуманістычных каштоўнасцях, дасягнуты праз адлюстраванне не толькі подзвігаў савецкіх воінаў-вызваліцеляў, але і трагедыі мірнага насельніцтва. За тэмамі спадзявацца, што падобны падыход стане асновай і іншых выстав, якія будуць ладзіцца музеямі Беларусі да гадавіны вызвалення краіны.

*“Ідзі, баяц, ідзі, наш сокал ясны,
Цябе чакаюць Мінск і Беласток.”* — такім заклікам завяршаў Пімен Панчанка свой верш, які лёг у аснову экспазіцыі. Але да поўнага вызвалення Беларусі тады было яшчэ далёка. У лютым 1944-га наступ Чырвонай арміі спыніўся, аднавіўшыся толькі напрыканцы чэрвеня.

Пра гэта распавядзе чарговая выстава ў музеі гісторыі Вялікай Айчыннай вайны, прысвечаная аперацыі “Баграціён”. Адначасова пачне дзейнічаць і яшчэ адзін выставачны праект — перасоўны падаруак ад Кітайскай Народнай Рэспублікі.

Цікавыя людзі, з якімі мне давалася сустрацца ў жыцці, мабыць, былі перадвызначаныя мне самім Лёсам. Праўда, раней, у маладосці, я і сам быў чалавекам больш разняволеным і мог лёгка, па асабістай ініцыятыве ды без ценю збянтэжанасці, падысці да той асобы, якая чымсьці мяне прывабіла, і завесці з ёю размову. А затым паспрабаваць выйсці на такую сцэжку духоўнага зносін, якая б сталася цікавай для нас абодвух. Менавіта так больш за паўстагоддзя таму і здарылася ў мяне з Леанідам Шчамялёвым — колісь цікавым, але незнаёмым мастаком, а пасля — вельмі бліскучым сябрам.

СУСТРЭЧЫ Ў СНАХ

Цяпер ужо не тое. Калі з'яўляецца рэальная магчымасць пазнаёміцца з цікавым чалавекам, у мяне такой ахвоты і спрыту ўжо не ўзнікае. Пэўна, гэта можна растлумачыць наступным чынам: жыццё і так падарыла мне шчасце мноства сустрач (доўгіх і кароткіх) з тымі асобамі, якія ў маёй душы пакінулі светлы і глыбокі след. А да новых персанаў сёння нешта сэрца не цягне: пастарэла яно, ці што? Або людзі ўжо не тыя, не "мае"? Адкуль такая ў мяне душэўная індывідуальнасць?

У той жа час, заўважаю ў сабе адну дзіўную рэч. Калі ўспамінаю былое, перад вачыма праходзяць абліччы тых людзей, з якімі мяне ў розныя часы любілі нейкі душэўныя і духоўныя повязі. І яны, гэтыя людзі, раптам паўстаюць перада мною важка, бачна, рэальна. Я чую іх галасы, углядаюся ў вочы, абрысы рук, міміку, адзенне. Памятаю нават іх хату, характэрныя жэсты, звычкі.

У снах мы "сустрэкаліся" з Леанідам Алашавым, Андрэем Бембелем, Заірам Азгурам, Віталём Цвіркхам, Сашам Кішчанкам. Тройчы "прыходзіў" да мяне Валодзя Мулявін і аднойчы — Віця Тураў з Мішам Пташукам. Проста містыка нейкая!

Нікога з іх ужо няма ў жывых. Мне гэта таксама здаецца дзіўным: іх ужо няма, а я яшчэ ёсць. Хаджу па зямлі, дыхаю паветрам, успамінаю былое — і ўсе спрабую разабрацца ў тым, ці ёсць жыццё пасля жыцця? Розум, ён кажа "не" — але ж хочацца верыць у адваротнае... І таму не дзе ў глыбіні душы сваёй усведамляю нейкі абважачы перад многімі людзьмі, які неабходна ім аддаць хача б праз востры скупы ракі маёй аўтабіяграфічнай феноменалогіі.

На шчасце, некаторыя з маіх блізкіх старых сяброў і сёння жывуць — чаму я бязмерна рады. І сярод іх, вядома, Леанід Шчамялёў — мой шматгадовы верны таварыш, вялікі талент, непараўнальны мастак-жывапісец, які нарадзіўся пад сюзор'ем Вадалея. Неўзабаве пасля Новага года яму споўніцца ажыно 96!

Вядомае выслоўе Nulla dies sine linea ("Ні дня без рыскі") — сэнс усёго яго жыцця. Гэты латынскі выраз, які часта цытуюць з замянай апошняга слова, ідэальна прыдатны ў якасці дэвіза для творчага чалавека. Паходзіць ён са знакамітай энцыклапедычнай працы антычнасці — "Натуральнай гісторыі" Плінія Старэйшага, дзе распавядаецца пра трэцюга мастака IV стагоддзя да нашай эры Апялеса, які

Леанід Шчамялёў. Першы дзень міру. Аўтапартрэт. 1983 год.

Такім быў Шчамялёў у першыя гады нашага сяброўства. Канец 1960-х.

Шчамялёў, які ён ёсць

У майстэрні мастака.

"меў звычай, як бы ён ні быў заняты, ніводнага дня не прапускаш, не практыкуючыся ў сваім жывапісе і праводзячы хоць адну рысу". Гэтым выдатным правітам усё сваё жыццё кіраваўся і сам Плініў - нястомны творца ў многіх сферах жыцця. А ўжо значна пазней аўтарства выслоўя стала прыпісвацца Юрыю Алешу.

СУД "ЗА ФАРМАЛІЗМ"

Адным вераснёўскім вечарам 1965 года я, наваспечаны хіжар Мінска, які зусім нядаўна прыбыў сюды з Ленінграда пасля заканчэння ўніверсітэта, шпачыраваў па галоўным праспекце. Па дарозе мне патрапілася выставачная зала Саюза мастакоў БССР (у тым будынку і цяпер месціцца салон і галерэя "Мастацтва"). Адчыняю дзверы, заходжу. А там ярка ідзе бурнае абмеркаванне выставы жывапісу Леаніда Шчамялёва і скульптуры Мікалая Якавенкі.

Імёны гэтыя мне ні пра што не казалі, але як малады мастацтвазнаўца, толькі-толькі залічаны ў штат Дзяржаўнага мастацкага музея БССР, я зацікавіўся. Людзей у зале набіралася досыць шмат, ажыно прысеці не было дзе. Наперадзе, за доўгім сталом, месціліся "аксакалы": Іван Ахрэмчык, Натан Воранаў, Адольф Гугель, Яўген Зайцаў, Уладзімір Сухаверхаў, Яўген Красоўскі, Абрам Забораў, Фёдар Дарашовіч, Аляксей Глебаў. У першых шэрагах — іх мала-

дыя калегі Уладзімір Стальмашонак, які нядаўна быў абраны старшынёй праўлення Саюза мастакоў БССР, Альгерд Малішэўскі, Віктар Пратасеня, Гаўрыла Вашчанка, Сямён Герус і нехта яшчэ.

Вядома, талды мастакоў гэтых я не ведаў, і ўсё для мяне было ў навіну. Праўда, калі я, будучы яшчэ школяром, жыў у Гродне, некаторыя імёны давалася пачуць з вуснаў тамтэйшых жывапісцаў Івана Дзьмухайлы, Івана Пушкова, Данііла Паракіна, Валіяціна Савіцкага. Нешта чытаў у газетах, бачыў нейкія рэпрадукцыі... Але гэтыя ўспаміны адбіліся ў памяці вельмі зыбка і невыразна. А калі я з'ехаў у Ленінград, то яны там і наогул выпарыліся як малады дым з трубы высковай хаты. Тым больш, ніколі я не думаў, што пасля заканчэння ўніверсітэта лёс-індычка называўся такім мяне ў Мінск.

Таму я сціпла перамянаўся з нагі на нагу, стаячы заду, злева ад уваходу, ля тумбы з шудоўным скульптурным партрэтам "Хірург" разна Якавенкі. Адтуль добра было аглядаць развешаныя па сценах шчамялёўскія палотны, прывезеныя ім з творчых вандроўкаў па Краінай Польшчы, Сярэдняй Азіі і Закаўказзі.

Тым часам, абмеркаванне выставы "фармалістаў" Шчамялёва і Якавенкі працягвалася — прычым вельмі бурна, на высокіх нотах. Выступалі, у асноўным, "аксакалы", маладзейшыя больш маўчалі ці выкрыкалі з месца нейкія ролікі ў папярочку аўтару экспазіцыі. О,

колькі папрокаў у "левізне" пачуў талды Леанід ад сваіх старэйшых калег! А я вельмі здзіўваўся: які фармалізм, якое адступленне ад прынятай сацыялістычнага рэалізму? З каршын Шчамялёва сыходзіла такая жывая энергетыка захаплення, такое нечаканае знянне фарбай, такое магутнае выпраменьванне дабрны і целыні, што хацелася крыкнуць: адкрыце вочы — вы ж прафесіяналы! Няўжо не бачыце, што вам на змену ідзе новае мастацкае мысленне, свабоднае ад ідэалагічных дугляў і канонаў, зацягнутых сюжэтных-тэматычных дактрын і "шэрасі", якая нібыта адпачатна ўлашцівае беларускаму мастацтву?

Ведаючы (яшчэ па Ленінградзе і Маскве) тагачаснае небывалае брэдзенне ў савецкай выяўленчай творчасці, тут, у Мінску, я інтуітыўна адчуў, што жывапіс Шчамялёва меў не толькі вызначаны прыкметы, якія адрознівалі яго ад мастацтва нават бліжэйшых папярэднікаў. Ён валодаў нейкімі рысамі, наогул не ўлашчымі для мастацкіх пошукаў другой паловы XX стагоддзя! І гэта прымушала ўглядацца ў яго не толькі з пільнасцю бесстаронняга крытыка, але і са шчырым здзіўленнем: што за "белая варона" з'явілася нездзе ў "правільнай", удалены ад абелзвых савецкіх сталіц? Хоць скрупулёзна крытык мог бы адшукаць у маладым мастацтве Шчамялёва нейкае аддаленае падабенства, скажам, з жывапісам Аляксандра

Шаўчэнкі, Паўла Кузняцова, Андрэя Дэрена або Кіса ван Донга.

Але талды, у зале Саюза мастакоў, я гэтага не сказаў. Прайшло толькі некалькі тыдняў, як я з'явіўся ў Мінску, і, зразумела, адчуваў сябе яшчэ тут чужынцам.

Пасля абмеркавання выставы я падшоў да Шчамялёва, прадставіўся, і, выказаўшы сваё захапленне яго жывапісам, нахабна напасіўся ў ягоную майстэрню.

— У чым пытанне? — усміхнуўся ён і тут жа пацягнуў мяне з залы.

Праз паўгадзіны, прыхапіўшы па дарозе пару бутэлек таннага пладова-ягаднага віна, мы падняліся ў творчы прыстанак мастака на шостым паверсе, у мансардзе дома № 18 па Ленінскім праспекце. Восць з таго часу ўсё і пачалося.

СУЗІРАЮЧЫ НАРАДЖЭННЕ ШЭДЭУРАЎ

Апісаць нашы ўзаемаадносіны на празня пяці дзясяткаў гадоў — задача практычна невыканальная. Для гэтага трэба валодаць, па меншай меры, талентам стваральніка "Сарі пра Фарсайтаў" або "Былога і думаў", а ў мяне такіх літаратурных зольнасцяў няма. Да таго ж, у нашым сяброўстве былі і такія моманты, якія належыць толькі нам двам, а чытачу яны мала цікавыя.

Я ганаруся, што быў, напэўна, першым, хто ў 1960 — 1970-я гады ў майстэрні Шчамялёва мог пастаянна назіраць "пачатка пачатку" яго творы: першыя вузальныя рыскі на белым палатне або "сілуэты" будучых кампазіцый, віртуозна зробленых наўпрост пэндзлем, нараджэнне натуральных фламонаў і нікідаў, выкананых фламастарам і каляровым алоўкам у "кішэнным" нататніку.

Аякое трапяткое пачуццё я зведаў, калі аглядаў толькі што скончаныя палотны, што яшчэ пахнуць свежай, нявысахлай фарбай! Літаральна на маіх вачах нараджаліся такія шэдэўры, як "Ветэраны", "Партызаны, Рэв'юем", "Навалініца 22 чэрвеня 1941 года", "Працаўнікі муз" ды многія-многія іншыя. Так, з'яўленне практычна амаль усіх знакавых работ Лёні, уключаючы нацюрморты і пейзажы, адбылася "пры мне". Рэзкае шчасце для мастацтвазнаўцы!

І па першым часе я здзіўляўся, чаму мастак не ставіць, як заведзена, свой аўтаграф і дату ў кутку скончанага палатна, нават такога выбітнага, як "Маё нараджэнне". Памятаю, першыя подпісы з'явіліся толькі пасля 1972 года...

А ў прамежкае паміж творчасцю і наступнае жыццё наша мігуслівае жыццё. У ім было ўсё: святыя душы і асабістыя драмы, якія і ў мяне, і ў яго скончыліся разваламі ("любонная лодка разбілася о быт...") і ўступленнем у новы перыяд сямейнага жыцця, галеча, безграшоўе і зрэдку — раскошныя баляванні. Былі хваробы і знядушэннасць, звязаная з залішнім захапленнем алкаголем. Былі непрыемнасці па "трамдалкай лініі" і нечаканае дзяржаўнае прызначэнне. Было рэзкае непрыманне шчамялёўскай творчасці некаторымі калегамі і чыноўнікамі ад культуры, якое часам даходзіла да грубых інсінуаў. Але была і заўсёдная шчырая любоў гледачоў, асабліва моладзі...

Барыс КРЭПАК

МУЗЕІ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. Леніна, 20.
Тэл.: 327 45 62.

Экспазіцыі:
■ "Мастацтва Беларусі XII — XVIII стст.";
■ "Мастацтва Беларусі XIX — пач. XXI стст.";
■ "Мастацтва Беларусі XX — пач. XXI стст.";
■ "Мастацтва Расіі XVIII — пач. XX стст.";
■ "Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст.";
■ "Мастацтва краін Усходу XIV — XX стст.".

Выставы:
■ Выставачны праект "Сучаснікі XX. Стагоддзе беларускага партрэта" — да 3 лютага.
■ Выстава "Латвія — 100. Гісторыя, мастацтва, традыцыі" — да 13 студзеня.
■ Рэтранспартная выстава твораў Уладзіміра Кожуха "Аголеныя пацучці. Сакарлы сэнс" — да 13 студзеня.
■ Выстава "Хроніка жыцця. Летаніс краіны", прыверкаваная да 90-годдзя з дня нараджэння графіка і кніжнага ілюстратара Людвіга Асецкага (1929 — 2005) — да 27 студзеня.
■ Калекцыя карцін спявачкі Лідзіі Руславай у зборы Нацыянальнага мастацкага музея — да 1 сакавіка.

Філіялы музея

МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ. КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА І ПАЛОВЫ XIX СТ."

г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а.
Тэл.: 327 88 78.
Пастаянныя экспазіцыі:
■ "Інтэр'еры шляхецкай сядзібы".
■ "Жыццё і творчасць Валенція Ваньковіча".
■ "Сядзібы партрэт XVII — сяр. XIX стст.".
■ Выстава батанічнага тэкстылю Кацярыны Кабанавай "Трава" — да 23 студзеня.

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА Ў В. РАЎБІЧЫ

Спарткомплекс "Раўбічы",
Мінскі раён. Тэл.: 507 44 69.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Выстава "Памяці Лявона Бараньні" (да 90-годдзя мастака, этнографіка, грамадскага дзеяча) — да 15 лютага.
■ Майстар-класы па стварэнні лялек-мотанак, ткацтва паясоў альбо саломалляценні (на выбар) — кожную нядзелю. Пачатак а 12-й.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. К.Маркса, 12.
Тэл.: 327 43 22.
Экспазіцыі:
■ Аб'югуенная экспазіцыя "Сараўчанка Беларусі".
■ "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".
■ Бестэрміновая акцыя

МУЗЕЙ СУЧАСНАЙ БЕЛАРУСКАЙ ДЗЯРЖАЎНАСЦІ

г. Мінск, вул. К.Маркса, 38.
Тэл.: 327 46 11.
■ Пастаянная экспазіцыя "Сучасная гісторыя Рэспублікі Беларусь: 1991 — 2017 гг.".
■ Музей прыроды і экалогіі РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, вул. К.Маркса, 12.
Тэл.: 327 06 33.
Экспазіцыі:
■ "Сезонныя змены".
■ "Вадаёмы і населеныя прыбярэжныя расліны".
■ "Хвойны тып лесу і населеныя змяшанага лесу".
■ "Населеныя ліставага і змяшанага лесу".
■ "Ахоўныя прыродныя ўчасткі, рэдка віды жывёл".
■ Выстава "Небяспечная прыгажосць" — да 28 лютага.
г. Мінск, вул. Казінца, 117 (будынак кінатэатра "Электрон").
Тэл.: +37529 123 60 53.
■ Выстава "Дзівосны свет матылькоў" — да 28 лютага.
■ Атракцыён "Стужачны лабірынт".

МУЗЕЙ СУЧАСНАЙ УЛАДЗІСЛАВА ГАЛУБКА

г. Мінск, вул. Старавіленская, 14.
Тэл.: 286 74 03.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Выстава з прыватнай калекцыі "Лепшыя цацкі СССР" — да 3 лютага.
■ Майстар-класы:
■ Музейныя заняткі "Тэатральная лялька" для дзяцей 5+.
■ Інтэрактыўны музейныя заняткі "Асновы акцёрскага майстэрства" для дзяцей ад 5 да 10 гадоў.

МУЗЕЙ ПРЫРОДЫ І ЭКАЛОГІІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. Сявядлова, 4.
Тэл.: 327 10 75.
■ Пастаянная экспазіцыя "Гісторыя беларускага кінематографу".
■ Выстава "Беларускі кінематограф 1920 — 1930-х гадоў у кінаплакаце" — да 20 студзеня.

МУЗЕЙ СУЧАСНАЙ БЕЛАРУСКАЙ ДЗЯРЖАЎНАСЦІ

г. Мінск, вул. Акадэмічнай, 5.
Тэл.: 294 91 96.
Экспазіцыі:
■ "Якуб Колас. Жыццё і творчасць".
■ Экспазіцыя "Склеп" на сядзібе Якуба Коласа.
■ Тэматычныя экскурсіі і лекцыйныя заняткі.
■ Тэатралізаваныя прадстаўленні паводле беларускіх народных казак.
■ Музейныя майстар-класы і заняткі.
■ Мультимедыйны комплекс "Чалавек. Асоба. Час".
■ Пешая экскурсія "Мясцінамі Коласа ў Мінску".
■ Інтэрактыўныя праграмы для сямейных наведвальнікаў, квест-гульні "Таямніцы дома Песняра".
■ "Самы лепшы дзень" (дзень нараджэння ў музеі).
■ Вінашаванне ад музея, фотасявія "У дзень вяселля — у музей!"

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ КУЛЬТУРЫ ГІСТОРЫКА- ЗАПАВЕДНІК "НЯСВІЖ"

г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19.
Тэл.: (8-01770) 2 06 60, 2 06 02; +37529 551 80 51, +37529 190 31 49.
Палацавы ансамбль
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Выставачны праект "Шматгранны свет красак" А.Курэйчыка.
■ 16, 17 — "Мудрамер" (сатырычная камедыя) М.Матукоўскага. Прэм'ера.
■ 19 — "Тацянін дзень" (юбілейны бенефіс народнай артысткі Беларусі Тацяня Мархель). Пачатак а 18-й.

ЗАСЛУЖАНЫ КАЛЕКТЫЎ БЕЛАРУСЬКІ ТЭАТР "ЛЯЛКА"

г. Віцебск, вул. Пушкіна, 2.
Тэл.: (8-0212) 36 32 50.
■ 19 — "Марозка" (казка на 2 дзеі) М.Шурынава. Пачатак аб 11-й.

У МІНСКУ ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА" МОЖНА НАБЫЦЬ У НАСТУПНЫХ КРОПКАХ:

магазіны "Белсаюздрук"
Падземны пераход ст.м. "Пятроўшчына".
Падземны пераход ст.м. "Плошча Перамогі".
Проспект Незалежнасці, 44.
Вуліца Валадарскага, 16.

кіёскі "Белсаюздрук"
ст.м. "Няміга", вул. М. Багдановіча.
Проспект Пераможцаў, 5.
Вуліца Рабкораўская, 17.
Проспект Незалежнасці, 68, В.
Вуліца Лабанка, 2.

"Адзіны білет", якая дазваляе мінчанам і гасцям стапіць наведальніцкі музей і яго шэсць філіялаў, набыўшы ўсяго адзін білет у любым з іх.
■ Аўтарскі праект Ахрэма Белабровіка VKL3D.
■ Акцыя "Вольнае піяніна" — кожны дзень з 16.00 да 19.00.
Выставы:
■ Выстава "Беларусь: адраджэнне духоўнасці".
■ Выстава "Ад рымскага дэнарыя да беларускага рубля".
■ Мастацкі праект "Куншты малявання. Адзін дзень з жыцця Сапегаў".
■ Выстава "Любчанскі край. Людзі і час" — да 3 лютага.
■ Выстава дзіцячых малюнкаў па выніках творчага конкурсу "Радасць мая" — да 28 студзеня.
■ Выстава мастацкіх фотаздымкаў Армена Сардаравы "Кітай учора і сёння. Гістарычная і сучасная кітайская архітэктура" — да 20 студзеня.
■ Выстава ёлачных цацак са свежэкага перыяду "У гоцы да казанчай ёлкі" — да 13 студзеня.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ТЭАТРАЛЬНАЙ І МУЗЫЧНАЙ КУЛЬТУРЫ

г. Мінск, Музычны зав., 5.
Тэл.: 220 26 67.
Пастаянныя экспазіцыі:
■ "Вытокі тэатральнай і музычнай культуры на беларускіх землях";
■ "Музычная і тэатральная культура Беларусі ў Х — XIX стст."; "Беларуская музычная культура XX ст."; "Тэатральная культура Беларусі XX ст.".

ГАСЦЁЎНА УЛАДЗІСЛАВА ГАЛУБКА

г. Мінск, вул. Старавіленская, 14.
Тэл.: 286 74 03.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Выстава з прыватнай калекцыі "Лепшыя цацкі СССР" — да 3 лютага.
■ Майстар-класы:
■ Музейныя заняткі "Тэатральная лялька" для дзяцей 5+.
■ Інтэрактыўны музейныя заняткі "Асновы акцёрскага майстэрства" для дзяцей ад 5 да 10 гадоў.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАГА КІНО

г. Мінск, пр-т Пераможцаў, 8.
Тэл.: 327 11 66; 203 07 92.
Музей працуе: пн. — выхадны, аўт. — нядз. — ад 10-й да 18-й, сер. — ад 12-й да 20-й.
■ Пастаянная экспазіцыя "Гісторыя беларускага кінематографу".
■ Выстава "Беларускі кінематограф 1920 — 1930-х гадоў у кінаплакаце" — да 20 студзеня.

МУЗЕЙ СУЧАСНАЙ БЕЛАРУСКАЙ ДЗЯРЖАЎНАСЦІ

г. Мінск, вул. Акадэмічнай, 5.
Тэл.: 294 91 96.
Экспазіцыі:
■ "Якуб Колас. Жыццё і творчасць".
■ Экспазіцыя "Склеп" на сядзібе Якуба Коласа.
■ Тэматычныя экскурсіі і лекцыйныя заняткі.
■ Тэатралізаваныя прадстаўленні паводле беларускіх народных казак.
■ Музейныя майстар-класы і заняткі.
■ Мультимедыйны комплекс "Чалавек. Асоба. Час".
■ Пешая экскурсія "Мясцінамі Коласа ў Мінску".
■ Інтэрактыўныя праграмы для сямейных наведвальнікаў, квест-гульні "Таямніцы дома Песняра".
■ "Самы лепшы дзень" (дзень нараджэння ў музеі).
■ Вінашаванне ад музея, фотасявія "У дзень вяселля — у музей!"

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ КУЛЬТУРЫ ГІСТОРЫКА- ЗАПАВЕДНІК "НЯСВІЖ"

г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19.
Тэл.: (8-01770) 2 06 60, 2 06 02; +37529 551 80 51, +37529 190 31 49.
Палацавы ансамбль
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Выставачны праект "Шматгранны свет красак" А.Курэйчыка.
■ 16, 17 — "Мудрамер" (сатырычная камедыя) М.Матукоўскага. Прэм'ера.
■ 19 — "Тацянін дзень" (юбілейны бенефіс народнай артысткі Беларусі Тацяня Мархель). Пачатак а 18-й.

ЗАСЛУЖАНЫ КАЛЕКТЫЎ БЕЛАРУСЬКІ ТЭАТР "ЛЯЛКА"

г. Віцебск, вул. Пушкіна, 2.
Тэл.: (8-0212) 36 32 50.
■ 19 — "Марозка" (казка на 2 дзеі) М.Шурынава. Пачатак аб 11-й.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЭТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1.
Тэл./факс: 334 11 56.
■ 13 — Вялікі навагодні бал. Пачатак у 20.30.
■ 15 — "Кармэн" (опера ў 3-х дзеях) Ж.Бізе. Дырыжор — Іван Касцяцін.
■ 16 — Канцэрт "Партрэты. Клаўдзія Шульжэнка". Камерная зала

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЭТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1.
Тэл./факс: 334 11 56.
■ 13 — Вялікі навагодні бал. Пачатак у 20.30.
■ 15 — "Кармэн" (опера ў 3-х дзеях) Ж.Бізе. Дырыжор — Іван Касцяцін.
■ 16 — Канцэрт "Партрэты. Клаўдзія Шульжэнка". Камерная зала

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЭТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1.
Тэл./факс: 334 11 56.
■ 13 — Вялікі навагодні бал. Пачатак у 20.30.
■ 15 — "Кармэн" (опера ў 3-х дзеях) Ж.Бізе. Дырыжор — Іван Касцяцін.
■ 16 — Канцэрт "Партрэты. Клаўдзія Шульжэнка". Камерная зала

Атракцыён "Лазерны квест".

г. Мінск, вул. Багдановіча, 9а.
Тэл.: 237 46 94.
■ Выстава "Птушкі зімой" — да 3 сакавіка.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ТЭАТРАЛЬНАЙ І МУЗЫЧНАЙ КУЛЬТУРЫ

г. Мінск, Музычны зав., 5.
Тэл.: 220 26 67.
Пастаянныя экспазіцыі:
■ "Вытокі тэатральнай і музычнай культуры на беларускіх землях";
■ "Музычная і тэатральная культура Беларусі ў Х — XIX стст."; "Беларуская музычная культура XX ст."; "Тэатральная культура Беларусі XX ст.".

ГАСЦЁЎНА УЛАДЗІСЛАВА ГАЛУБКА

г. Мінск, вул. Старавіленская, 14.
Тэл.: 286 74 03.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Выстава з прыватнай калекцыі "Лепшыя цацкі СССР" — да 3 лютага.
■ Майстар-класы:
■ Музейныя заняткі "Тэатральная лялька" для дзяцей 5+.
■ Інтэрактыўны музейныя заняткі "Асновы акцёрскага майстэрства" для дзяцей ад 5 да 10 гадоў.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАГА КІНО

г. Мінск, пр-т Пераможцаў, 8.
Тэл.: 327 11 66; 203 07 92.
Музей працуе: пн. — выхадны, аўт. — нядз. — ад 10-й да 18-й, сер. — ад 12-й да 20-й.
■ Пастаянная экспазіцыя "Гісторыя беларускага кінематографу".
■ Выстава "Беларускі кінематограф 1920 — 1930-х гадоў у кінаплакаце" — да 20 студзеня.

МУЗЕЙ СУЧАСНАЙ БЕЛАРУСКАЙ ДЗЯРЖАЎНАСЦІ

г. Мінск, вул. Акадэмічнай, 5.
Тэл.: 294 91 96.
Экспазіцыі:
■ "Якуб Колас. Жыццё і творчасць".
■ Экспазіцыя "Склеп" на сядзібе Якуба Коласа.
■ Тэматычныя экскурсіі і лекцыйныя заняткі.
■ Тэатралізаваныя прадстаўленні паводле беларускіх народных казак.
■ Музейныя майстар-класы і заняткі.
■ Мультимедыйны комплекс "Чалавек. Асоба. Час".
■ Пешая экскурсія "Мясцінамі Коласа ў Мінску".
■ Інтэрактыўныя праграмы для сямейных наведвальнікаў, квест-гульні "Таямніцы дома Песняра".
■ "Самы лепшы дзень" (дзень нараджэння ў музеі).
■ Вінашаванне ад музея, фотасявія "У дзень вяселля — у музей!"

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЭТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1.
Тэл./факс: 334 11 56.
■ 13 — Вялікі навагодні бал. Пачатак у 20.30.
■ 15 — "Кармэн" (опера ў 3-х дзеях) Ж.Бізе. Дырыжор — Іван Касцяцін.
■ 16 — Канцэрт "Партрэты. Клаўдзія Шульжэнка". Камерная зала

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЭТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1.
Тэл./факс: 334 11 56.
■ 13 — Вялікі навагодні бал. Пачатак у 20.30.
■ 15 — "Кармэн" (опера ў 3-х дзеях) Ж.Бізе. Дырыжор — Іван Касцяцін.
■ 16 — Канцэрт "Партрэты. Клаўдзія Шульжэнка". Камерная зала

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЭТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1.
Тэл./факс: 334 11 56.
■ 13 — Вялікі навагодні бал. Пачатак у 20.30.
■ 15 — "Кармэн" (опера ў 3-х дзеях) Ж.Бізе. Дырыжор — Іван Касцяцін.
■ 16 — Канцэрт "Партрэты. Клаўдзія Шульжэнка". Камерная зала

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЭТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1.
Тэл./факс: 334 11 56.
■ 13 — Вялікі навагодні бал. Пачатак у 20.30.
■ 15 — "Кармэн" (опера ў 3-х дзеях) Ж.Бізе. Дырыжор — Іван Касцяцін.
■ 16 — Канцэрт "Партрэты. Клаўдзія Шульжэнка". Камерная зала

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЭТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1.
Тэл./факс: 334 11 56.
■ 13 — Вялікі навагодні бал. Пачатак у 20.30.
■ 15 — "Кармэн" (опера ў 3-х дзеях) Ж.Бізе. Дырыжор — Іван Касцяцін.
■ 16 — Канцэрт "Партрэты. Клаўдзія Шульжэнка". Камерная зала

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ

г. Мінск, вул. Янкі Купалы, 4.
Тэл.: 327 78 66.
■ Пастаянная экспазіцыя "Шляхі" з праглядам роліка ў 3D-фармаце і інтэрактыўнай зонай для дзяцей
■ "Хлопчы і лётчык", галарграфічны тэатрам.
■ Інтэрактыўны музейныя праграмы "У пошуках папараць-кветкі", "Вячоркі".
■ Інтэрактыўная музейна-педагагічная праграма "Калядкі ў Купалавым доме" — да 18 студзеня (неабходны папярэдні запіс).

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ГОРАДА МІНСКА

г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10.
Тэл.: 321 24 30.
Філіялы Музея гісторыі горада Мінска

ГАРАДСКАЯ МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ ТВОРАЎ Л.Д. ШЧАМЯЛЁВА

г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10.
Тэл.: 321 24 30.
Экспазіцыі:
■ "Жыццёвы і творчы шлях народнага мастака Беларусі Леаніда Шчамялёва".
■ Выстава вышэйшых карцін "Натхненне" — да 13 студзеня.
■ Выставачны праект з цыклу "Асабістыя гісторыі" "Мінская прапіска. Частка 1. Happy New Minsk" — да 29 студзеня.

МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ МІХАІЛА САВІЦКАГА

г. Мінск, пл. Свабоды, 15.
Тэл.: 321 24 30.
Экспазіцыі:
■ "Мастак. Грамадзянін. Герой". Прывесчана Ганароваму грамадзяніну г. Мінска Міхаілу Савіцкаму.
■ "Мінск губернскай. Шляхецкі побыт".
■ Выстава "Аптека ў старой сядзібе. Гісторыя фармацыі ў Мінску ў XVIII — XX стст." — да 13 студзеня.
■ Выставачны праект FRAMES OF TIME ("Кадры часу") Глеба Отчыка і Васіля Зянько — да 13 студзеня.
■ Выстава акаварэльных твораў Ізы Заслонавай і Леаніда Гальперына — да 3 лютага.

МІНСКАЯ ГАРАДСКАЯ РАТУША

г. Мінск, пл. Свабоды, 2а.
Тэл.: 321 24 30.
Выставачныя праекты:
■ "Мінск у гістарычнай прасторы. Картаграфічны кабінет".
■ "Мінск сярод сяброў. Гарад-пабрацімы сталіцы Беларусі".
■ "Археалагічныя артэфакты ў XII — XIX стст."

ЭКСПАЗІЦЫЯ "КАРЭТНАЯ"

г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 8.
Тэл.: 321 24 30.
■ "Сані • вазок; каляска • брычка; карэта • вупраж" (пастаянная экспазіцыя па гісторыі гужавога транспарту жыхароў Мінска XIX — пачатку XX стст.).
■ Віртуальная гульні "Карэты майстар".

МУЗЕЙ "ЛОШЫЦКАЯ СЯДЗІБА"

г. Мінск, праезд Чыжэўскіх, 8-2.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Выстава "Краса Паўднёвай Курземе" — да 17 сакавіка.

ФЛІГЕЛЬ ЛОШЫЦКАГА СЯДЗІБНА-ПАРКАВАГА КОМПЛЕКСУ

г. Мінск, праезд Чыжэўскіх, 10.
Тэл.: 285 18 86.
Экспазіцыі:
■ "Кола часу" — прадметы гарадскай і сялянскай культуры кан. XIX — сяр. XX стст.

ПА ПЫТАННЯХ РАЗМЯШЧЭННЯ РЭКЛАМЫ Ў ГАЗЕЦЕ "КУЛЬТУРА"

звартайтесь
па тэлефоне
+ 375 17 286 07 97
і па тэлефоне/факсе
+375 17 334 57 41
альбо пішыце
на электронны адрас
kultura@tut.by!

АРТ-ГАСЦЁЎНА "ВЫСОКАЕ МЕСТА"

г. Мінск, вул. Герцава, 2а.
Тэл.: 321 24 30.
■ Выстава "Музей фатаграфіі" удзельніцкай фотаклуба "Мінск" — да 13 студзеня.
■ Мастацкая выстава "Сны аб Францыі" — з 18 студзеня да 10 лютага.

ЛІДСКІ ГІСТОРЫКА- МАСТАЦКІ МУЗЕЙ

г. Ліда, вул. Перамогі, 37а.
Тэл.: (8-0154) 53 50 64.
Пастаянныя экспазіцыі:
■ "Прырода Лідчыны".
■ "Сучаснае мастацтва краю" (жывапіс, графіка, скульптура, мастацкае шкло).
Выставы:
■ Выстава "Майстэрня заслужанага дзеяча мастацтваў Беларусі, сябра Саюза мастакоў Беларусі Уладзіміра Мурашэва".
■ "Вядзем пачатак мы ад Гедыміна...".
■ Мемарыяльны пакой Валянціна Таўлая.
■ Выстава са збору А.Фішбайна "Рэчы побыту канца XIX — пачатку XX стст.".
■ Музейна-вобразная зала "Хрушоўка 60-х".
■ Выстава "Вайны свяшчэнныя старонкі".
■ Выстава "Надзеіны шчыт краіны".
■ Выстава "Падарожжа ў гарадскі і сельскі побыт".
■ Выстава "Жыве мая ліра нанова!"

НАВАГРУДСКІ ГІСТОРЫКА- КРАЯЗНАЧНЫ МУЗЕЙ

г. Навагрудка, вул. Гродзенская, 7.
Тэл.: (8-01597) 2 14 70.
■ Пастаянная экспазіцыя: "Гісторыя Навагрудчыны са старажытных часоў да Вялікай Айчыннай вайны".
■ Філатэлістычная выстава "Адам Міцкевіч і Ігнат Дамейка — слаўныя сыны Навагрудскай зямлі" (да 220-годдзя з дня нараджэння Адама Міцкевіча).
г. Навагрудка, вул. Мінская, 64-66.
■ Экспазіцыя: "Музей яўрэйскага супраціўлення на Навагрудчыне".

ДОМ-МУЗЕЙ АДАМА МІЦКЕВІЧА У НАВАГРУДКУ

г. Навагрудка, вул. Леніна, 1.
Тэл.: (8-01597) 2 43 40 (каса).
■ Пастаянная экспазіцыя